

Evaluatie Meetinstrument Empowerment Lokale Partnerschappen

EVALUATIE VAN HET GEBRUIK VAN DE EMPOWERMENTVRAGENLIJST IN HET KADER VAN
DE ESF+ OPROEP LOKALE PARTNERSCHAPPEN

INHOUD

	Managementsamenvatting.....	3
1.	Inleiding.....	9
1.1	Beschrijving van de evaluatie	9
1.2	De ESF+ oproep Lokale Partnerschappen	9
1.3	De empowermentmeting	10
2.	Aanpak van de evaluatie	15
2.1	Evaluatiedoelstelling, -benadering en -vragen	15
2.2	Methodologie	16
3.	Resultaten	19
3.1	Overkoepelende beschouwing resultaten empowermentmeting	19
3.2	Afname van de vragenlijst	26
3.3	Bruikbaarheid van de vragenlijst	35
3.4	Relevantie, validiteit & draagvlak	45
4.	Conclusies.....	52
5.	Aanbevelingen	55
6.	Literatuurlijst	60
	Bijlagen.....	62
A.	Vragenlijst Empowerment	63
B.	Interviewleidraad	68
C.	Codeboom	71

Managementsamenvatting

CONTEXT

In deze evaluatie onderzoeken we het **meetinstrument empowerment** dat wordt gebruikt binnen de ESF+ oproep 64 Lokale Partnerschappen voor de duurzame participatie op de arbeidsmarkt van personen met een complexe multiproblematiek (hierna benoemd als de ESF+ oproep Lokale Partnerschappen). Deze lokale partnerschappen zijn georganiseerd als organisatienetwerken bestaande uit partners van lokale en/of regionale besturen (VVSG, Stad Antwerpen of Stad Gent), lokale en/of regionale (niet-publieke) organisaties, VDAB en OCMW. Dienstverleners ("trajectgezellen") begeleiden personen met een complexe multiproblematiek bij hun diverse vragen en noden op weg naar meer participatie in de samenleving (o.a. op het vlak van werk). Gezien de ESF+ oproep kadert in de prioriteit sociale inclusie van het ESF+ programma, ligt de focus van de oproep niet exclusief op het activeren van de doelgroep naar werk, maar ook op het zetten van stappen richting een bredere inclusie in de samenleving. Het meetinstrument empowerment heeft als doel om de mate van empowerment bij deelnemers in kaart te brengen en op die manier de vooruitgang die gemaakt wordt op het vlak van sociale inclusie zichtbaar te maken. De **doelstellingen** van de evaluatie werden geformuleerd als:

1. Zicht krijgen op hoe het meetinstrument geïmplementeerd en gebruikt wordt in de dienstverleningstrajecten, met het oog op het tijdig detecteren van problemen en tekortkomingen zodat de meting kan worden bijgestuurd voor de verdere looptijd van de oproep Lokale Partnerschappen.
2. Inzicht bieden in de mogelijkheid om de data uit de empowermentmeting te hanteren als indicator voor sociale inclusie.

EMPOWERMENT EN HET MEETINSTRUMENT

Het concept empowerment wordt gedefinieerd als "een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie" (Van Regenmortel, 2009, p. 24). Bij de ontwikkeling van het meetinstrument werd het concept empowerment begrepen als een resultaat of uitkomst, bestaande uit drie componenten: een intrapersonlijke component, een interpersoonlijke component en een gedragscomponent.

- De **intrapersoonlijke component** bestaat uit de overtuigingen van individuen over hun eigen vaardigheden, hun zelfvertrouwen en de mogelijkheid om hun persoonlijke situaties te beïnvloeden en de wil of motivatie om dat te doen.
- De **interpersoonlijke component** betreft de kritische bewustwording van sociale mogelijkheden, normen en hulpbronnen, evenals de vaardigheden om ze te gebruiken en de mogelijkheid om hulpbronnen te mobiliseren.
- De **gedragscomponent** heeft betrekking op de actieve betrokkenheid bij de gemeenschap, deelname, constructief gedrag in nieuwe situaties en de mogelijkheid om keuzes te maken.

Het gebruikte meetinstrument werd ontwikkeld op basis van eerdere ervaringen en evaluatieonderzoek¹ en heeft de vorm van een vragenlijst met negen items die zich baseren op de drie bovenvermelde componenten. Om de trajectgezellen te begeleiden, en de instructies naar hen te communiceren, stelde Europa WSE een handleiding ter beschikking waarin bijkomende informatie werd gegeven. Er wordt gevraagd aan de trajectgezellen om bij aanvang en op het einde van de begeleidingstrajecten een meting af te nemen bij de cliënt. Daarnaast dienen er ook tussentijdse metingen te worden afgenomen na maximum zes maanden sinds de vorige meting (maar ten vroegste drie maanden na de vorige meting).

De vragenlijst bestaat uit volgende vragen (waarbij er telkens op een 6-puntenschaal dient te worden aangegeven in welke mate men akkoord ging met de stelling):

	Dimensie	Vraag
Intrapersoonlijke component	Zelfbeeld	Ik weet waar ik goed in ben
	Perspectief	Ik kijk positief naar de toekomst
	Zelfeffectiviteit	Ik geloof dat ik mijn problemen zelf kan oplossen.
Interpersoonlijke component	Sociaal netwerk	Er zijn mensen die ik echt als vriend beschouw.
	Kritisch bewustzijn	Ik weet waar ik met mijn vragen terecht kan
	Gebruiken hulpbronnen	Ik durf om hulp vragen
Gemeenschaps-gedrag	Betrokkenheid samenleving	Ik neem vrijwillig deel aan activiteiten in mijn omgeving
	Verbondenheid	Mijn burens kennen mij
	Advocacy	Ik kom op voor mezelf als ik iets belangrijk vind

¹ Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten Empowermentmeting, 2023

METHODOLOGISCHE AANPAK

In deze evaluatie werd zowel gebruik gemaakt van kwalitatieve als kwantitatieve data. De kwalitatieve data bestaat uit 18 diepte-interviews die werden afgenomen met trajectgezellen. Tijdens deze interviews kwamen onderwerpen zoals het gebruik van de vragenlijst, de context waarin deze werd afgenomen en de inschattingen van trajectgezellen van de gegeven antwoorden aan bod. Bij de analyses werd ook gebruik gemaakt van verschillende documenten die door Europa WSE werden opgesteld in het kader van de oproep (bv. de oproepfiche of de handleiding die ter beschikking van de trajectgezellen werd gesteld). De kwantitatieve data omvat de meetresultaten van de empowermentmeting die werd afgenomen. Door de analyses van diepte-interviews (kwalitatief luik) en beschrijvende statistische analyses van de resultaten van de empowermentmeting (kwantitatief luik) met elkaar te combineren wordt een genuanceerder en meer betrouwbaar beeld gegeven van de praktijk.

CONCLUSIES

Variatie in het gebruik en de potentiële meerwaarde van de huidige vragenlijst

Er is veel variatie in hoe de vragenlijst wordt ingevuld en gebruikt. Sommige trajectgezellen benutten het instrument actief en gaan in dialoog met de deelnemer over de resultaten, terwijl anderen de tijdsbesteding die gepaard gaat met het invullen van de vragenlijst beperken tot een minimum.

Niet alle trajectgezellen zien meerwaarde in de vragenlijst

Het draagvlak voor de vragenlijst is beperkt. Trajectgezellen ervaren vaak overlap met bestaande tools en sommigen zien de vragenlijst als een administratieve last. Ze kaderen de bevraging naar deelnemers dan ook vooral als een verplichting vanuit Europa WSE.

Voortgang op inter- en intrapersonlijke component, effect op gemeenschapsgedrag minder uitgesproken

Vooraf op de inter- en intrapersonlijke componenten van empowerment wordt vooruitgang geboekt. De vooruitgang op gemeenschapsgedrag lijkt beperkter, wat weinig verrassend is gezien dit domein als moeilijker te beïnvloeden wordt beschouwd door de trajectgezellen. De resultaten liggen in lijn met de resultaten die werden gevonden in de empowermentmeting binnen Outreach & Activering. Een ingekort meetinstrument lijkt dus gelijkaardige resultaten op te leveren.

Begrip van het onderliggend kader van empowerment bij trajectgezellen

Trajectgezellen linken empowerment spontaan aan de inter- en intrapersonlijke component en in mindere mate aan de component van gemeenschapsgedrag. Trajectgezellen erkennen het belang van gemeenschapsgedrag, maar geven aan dat sommige van de huidige items die peilen naar gemeenschapsgedrag minder relevant zijn voor de deelnemer. Er is dus ruimte om het kader te verduidelijken en beter af te stemmen op de praktijk.

Validiteit van vragenlijst o.a. afhankelijk van timing bevraging en zelfinzicht deelnemer

De resultaten van de bevraging hangen sterk af van het moment van afname en het zelfinzicht van de deelnemer. Trajectgezellen wachten op een geschikt moment om de vragenlijst in te vullen en vermijden zo negatieve scores. Er wordt ook aangegeven dat deelnemers zichzelf regelmatig op sommige vlakken overschatten, zeker in de beginfase. Hierdoor ontstaat mogelijk een te positief beeld van de beginsituatie. Omwille van deze reden willen trajectgezellen bijkomende duiding bij de scores geven.

Trajectgezellen vermijden het stellen van confronterende vragen aan het begin van het traject

Trajectgezellen vermijden confronterende vragen in een vroeg stadium uit vrees de vertrouwensrelatie te schaden. Dit onderstreept de nood aan een flexibele en contextgevoelige manier van afname. Praktische drempels, zoals een taalbarrière, spelen vaak een minder doorslaggevende rol bij afname.

Onduidelijkheid over het beoogd gebruik en doelstelling van de vragenlijst

De meeste trajectgezellen gebruiken de vragenlijst niet bewust als werkinstrument, al leren ze er soms wel zaken uit over de deelnemer. Er is onduidelijkheid over of het instrument bedoeld is als meetinstrument, werkinstrument of beide, en die combinatie blijkt in de praktijk moeilijk. De handleiding biedt hierover ook tegenstrijdige instructies, waardoor ook de gewenste mate van dialoog met de deelnemer omtrent de vragenlijst onduidelijk blijft.

AANBEVELINGEN

Schep klaarheid over de doelstelling van het instrument

Bepaal duidelijk of het instrument bedoeld is als wetenschappelijk meetinstrument (met focus op gestandaardiseerde dataverzameling) of als werkinstrument (gericht op begeleiding en dialoog). Aangezien context en timing standaardisatie moeilijk maken, wordt aanbevolen om het

te positioneren als werkbaar meetinstrument: een begeleidingsinstrument dat ook bruikbare data oplevert.

Licht toe hoe het instrument gebruikt kan worden en wat de meerwaarde is

Geef trajectgezellen meer uitleg over het praktisch gebruik van het instrument en de voordelen voor henzelf en de deelnemers. Benadruk hoe het kan helpen bij het opstarten, opvolgen en visualiseren van vooruitgang in een traject.

Behoud de flexibiliteit die trajectgezellen hebben bij het invullen

Laat ruimte voor flexibiliteit op het vlak van de manier van afname (bv. het al dan niet in dialoog gaan over antwoorden) en het moment van afname. Tegelijk is het belangrijk om duidelijk aan te geven welke elementen vastliggen en niet aangepast mogen worden.

Voorzie de mogelijkheid om extra informatie te noteren en door te geven

Laat trajectgezellen bijkomende context toevoegen om antwoorden te kaderen of te nuanceren. Het registreren van bijkomende informatie geeft de trajectgezellen de mogelijkheid om een correcter beeld van de werkelijke situatie van de deelnemer door te geven.

Herwerk de handleiding en breng deze opnieuw onder de aandacht

Werk de handleiding grondig bij met duidelijke richtlijnen, praktijkvoorbeelden en veelgestelde vragen. Zorg ervoor dat ze makkelijk toegankelijk is en bied eventueel een beknopte en een uitgebreide versie aan. Breng de handleiding actief onder de aandacht bij de gebruikers.

Probeer het conceptueel kader dat achter het meetinstrument zit te verhelderen

Maak het theoretisch kader begrijpelijker en concreter, bijvoorbeeld door de drie bredere componenten te vervangen door de concretere elementen die worden aangehaald in de definitie: controle, kritisch bewustzijn en participatie. Koppel de items duidelijk aan deze concepten voor meer inhoudelijke samenhang.

Benadruk het belang van participatie en vul dit in op een manier die relevant is voor deelnemers

Breng het belang van participatie als kernonderdeel van empowerment sterker onder de aandacht. Overweeg om deze component op een alternatieve manier te meten, bijvoorbeeld via self-anchored scales die ruimte laten voor persoonlijke invulling door de deelnemer.

Zorg voor enkele praktische verbeteringen aan het instrument die het afnemen gemakkelijker maken

Maak het instrument gebruiksvriendelijker door bv. smileys toe te voegen aan de antwoordcategorieën en zorg dat de volledige vragenlijst op één A4-pagina kan.

Betrek de trajectgezellen meer bij dit verhaal

Zorg voor meer betrokkenheid van trajectgezellen en partnerschappen bij de toepassing en verdere ontwikkeling van het instrument, onder meer door resultaten te delen en ruimte te bieden voor feedback. Tegelijk dient Europa WSE haar visie op empowerment sterker uit te dragen, duidelijke richtlijnen te geven en het belang én het verplichte karakter van de meting consequent te communiceren.

1. Inleiding

1.1 Beschrijving van de evaluatie

In deze evaluatie onderzoeken we het meetinstrument empowerment dat wordt gebruikt binnen de ESF+ oproep 64 Lokale Partnerschappen voor de duurzame participatie op de arbeidsmarkt van personen met een complexe multiproblematiek (hierna benoemd als de ESF+ oproep Lokale Partnerschappen). Dit instrument heeft als doel om de mate van empowerment bij deelnemers in kaart te brengen en wordt door trajectgezellen ingezet tijdens de begeleiding. De evaluatie richt zich op de bruikbaarheid en relevantie van de meting in de praktijk, evenals de validiteit en betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens. Op basis van de bevindingen worden aanbevelingen aan Europa WSE geformuleerd om het instrument en de implementatie ervan verder te verbeteren.

1.2 De ESF+ oproep Lokale Partnerschappen

De ESF+ oproep Lokale Partnerschappen werd gelanceerd door Europa WSE op 1 juni 2023². Deze oproep kadert in de beleidsdoelstelling van de Vlaamse regering om het arbeidspotentieel beter te benutten en focust zich daarbij op kwetsbare groepen en niet-beroepsactieven. De ambitie van de oproep past binnen prioriteit 2 '**sociale inclusie**' van het ESF+ Operationeel Programma 2021-2027.

Er werd voorzien in de oprichting van **lokale partnerschappen** die op een duurzame en dynamische wijze **personen met een complexe multiproblematiek** begeleiden bij hun diverse vragen en noden op weg naar meer participatie in de samenleving met het oog op werk. In aanloop naar deze oproep, doorliepen de lokale partnerschappen een partnerschapsvormingsproces binnen het Capacity Building-project³. Sinds de start van de oproep (01/01/2024) zijn er 44 lokale partnerschappen opgestart binnen de ESF+ oproep Lokale Partnerschappen. De partnerschappen hebben een looptijd van maximaal 6 jaar en zijn verspreid over verschillende werkingsgebieden in Vlaanderen (vastgesteld tijdens het Capacity Building project). De finale doelgroep van elk partnerschap omvat werkzoekenden en niet-beroepsactieven met een complexe multiproblematiek en een grote afstand tot de arbeidsmarkt, die niet terecht kunnen in het bestaande reguliere aanbod (uitgesloten zijn: personen zonder verblijfsstatuut, -16 jarigen en personen in langdurige ziekte met een arbeidscontract). Elk lokaal partnerschap is georganiseerd als een organisatienetwerk en bestaat uit partners van lokale en/of regionale besturen

² <https://www.europawse.be/praktische-info/openstaande-oproepen/oproep-lokale-partnerschappen>

³ <https://www.europawse.be/praktische-info/gesloten-oproepen/capacity-building-lokale-partnerschappen>

(VVSG, Stad Antwerpen of Stad Gent), lokale en/of regionale (niet-publieke) organisaties, VDAB en OCMW. Binnen deze partnerschappen nemen de lokale en/of regionale (publieke en niet-publieke) organisaties de rol op van dienstverleners, waarbij het takenpakket van de dienstverleners bestaat uit een operationele functie en het inbrengen van specifieke expertise gelinkt aan de doelstelling van de oproep. Een aanzienlijk deel van deze dienstverlening bestaat uit 'trajectgezellen' die de doelgroep begeleiden in hun traject naar meer participatie in de samenleving en de arbeidsmarkt. De professionele coördinatie van het partnerschap kan zowel door de lokale besturen als de lokale en/of regionale (publieke en niet-publieke) organisaties worden opgenomen.

Gezien de ESF+ oproep kadert in de prioriteit sociale inclusie van het ESF+ programma, ligt de focus van de oproep niet exclusief op het activeren van de doelgroep naar werk, maar ook op het zetten van stappen richting een bredere inclusie in de samenleving. In het kader van de onderhandelingen van het ESF+ Operationeel Programma 2021-2027 met de Europese Commissie, ging Europa WSE daarom het engagement aan om (bijkomende) programma-indicatoren te ontwikkelen voor de prioriteit sociale inclusie. Deze indicatoren moeten het mogelijk maken om de afstand die personen afleggen richting de arbeidsmarkt te meten, ongeacht of ze de arbeidsmarkt wel of niet bereiken en kunnen bijgevolg een groter deel van de voortgang die gemaakt wordt binnen het ESF+ programma zichtbaar maken.

1.3 De empowermentmeting

EMPOWERMENT ALS KERNCONCEPT

Europa WSE duidt in de context van de oproep Lokale Partnerschappen en het thema sociale inclusie empowerment aan als een belangrijk begrip, waarbij ze het concept definiëren als "een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie" (Van Regenmortel, 2009, p. 24). Europa WSE wijst daarbij op de mogelijkheid van empowerment om bij te dragen aan een duurzame integratie op de arbeidsmarkt, omdat het mensen helpt om hun eigen krachten en potentieel te ontdekken.

Het empowermentkader is een zeer rijk kader dat heel wat verschillende aspecten omvat. Van Regenmortel (2009, p. 24) zegt hierover het volgende: "Empowerment is geen methodiek of een theorie, het is een paradigma, een denk- en handelingskader dat onze manier van kijken, denken en handelen op een specifieke manier inkleurt, met duidelijke gevolgen voor interventies, onderzoek en beleid." Het risico bestaat dat verschillende personen empowerment op uiteenlopende manieren gaan omschrijven en invullen. Dit hoeft niet noodzakelijk een probleem te zijn; de invulling is immers steeds contextafhankelijk (Van Regenmortel, 2009). Dit kan echter wel leiden tot spraakverwarring. Om dit te

vermijden is het belangrijk dat men steeds duidelijk wat men begrijpt onder “empowerment”. Voor een volledige omschrijving van het begrip verwijzen we naar andere bronnen, maar we willen hier toch graag enkele belangrijke aspecten toelichten. Een eerste aspect is dat empowerment zich op meerdere niveaus kan bevinden. Zimmerman (2000) onderscheidt hier het individuele niveau, het organisatieniveau en het gemeenschapsniveau. Deze niveaus zijn niet als afzonderlijk te beschouwen, maar moeten gezien worden als een geheel waarbij het ene niveau ook het andere beïnvloedt. Verder kan ook een onderscheid gemaakt worden tussen empowerment als proces (“empowering”) en als uitkomst (“empowered”) (Zimmerman, 2000). In de context van het in kaart brengen van vooruitgang (*distance travelled*) is het logisch om te kijken naar empowerment als uitkomst, maar deze focus leidt niet noodzakelijk tot inzichten over hoe mensen effectief te empoweren. Ook rond empowerment als handelingskader is al heel wat geschreven (zie bv. de empowermentbloem (Van Regenmortel, 2011) of de empowermentbarometer (Steenssens & Van Regenmortel, 2007)).

Ook in de oproep Outreach en Activering benadrukte Europa WSE het belang van empowerment voor de activering van kwetsbare groepen in de samenleving en op de arbeidsmarkt. In het kader van die oproep werd, in een poging om de vooruitgang op het vlak van empowerment kwantitatief in kaart te brengen, een meetinstrument (‘empowermentmeting’) ontwikkeld. Dat instrument werd gebaseerd op een vragenlijst ontwikkeld door het Expertisecentrum Krachtgericht Sociaal Werk van de Karel de Grote Hogeschool (KdG) in opdracht van, en samenwerking met, VZW ArmenTeKort (Depauw & Wuyts, 2018). Vervolgens werd het instrument door de onderzoekers van de KdG verder ontwikkeld tot een schaal van 25 items, gebaseerd op 3 componenten van Zimmerman’s (1995) concept van psychologische empowerment (intrapersoonlijk, interpersoonlijk en gemeenschapsgedrag) met een 6-puntschaal. Uit de conclusies en aanbevelingen van het evaluatieonderzoek van de empowermentmeting in de oproepen Outreach & Activering (*Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten Empowermentmeting*, 2023) bleek dat, om op grote schaal geïmplementeerd te worden, er nood was aan een kortere vragenlijst die zowel de functie van meetinstrument als van werkinstrument had voor de trajectbegeleiders. Vervolgens werd, op basis van deze aanbevelingen en de opgedane ervaring, een vragenlijst ontwikkeld en aangepast voor de ESF+ oproep Lokale Partnerschappen.

HET MEETINSTRUMENT

Het meetinstrument heeft de vorm van een vragenlijst met 9 items of vragen die zich baseren op de 3 componenten van Zimmermans concept van psychologische empowerment: intrapersoonlijk, interpersoonlijk en gemeenschapsgedrag.

- De **intrapersoonlijke component** bestaat uit de overtuigingen van individuen over hun eigen vaardigheden, hun zelfvertrouwen en de mogelijkheid om hun persoonlijke situaties te beïnvloeden en de wil of motivatie om dat te doen.

- De **interpersoonlijke component** betreft de kritische bewustwording van sociale mogelijkheden, normen en hulpbronnen, evenals de vaardigheden om ze te gebruiken en de mogelijkheid om hulpbronnen te mobiliseren.
- De **gedragscomponent** heeft betrekking op de actieve betrokkenheid bij de gemeenschap, deelname, constructief gedrag in nieuwe situaties en de mogelijkheid om keuzes te maken.

Er werd gekozen om voor elke component 3 uiteenlopende items of vragen te selecteren, opdat deze de verschillende dimensies binnen de componenten maximaal kunnen capteren. Bij de selectie van de items (uit de eerdere, uitgebreidere vragenlijst van empowerment) werd er rekening gehouden met de resultaten van de evaluatiestudie, waarbij vragen die als niet toegankelijk werden ervaren of die minder vaak beantwoord werden door de dienstverleners in Outreach en Activering, niet werden weerhouden. Ten slotte werden enkele items geselecteerd uit andere vragenlijsten om tot het meetinstrument van empowerment te komen dat gebruikt wordt door de lokale partnerschappen.

Het meetinstrument bestaat uit een vragenlijst van 9 items die, met toelichting, te vinden zijn in Tabel 1. Deelnemers dienen op een 6-punt Likert-schaal aan te duiden in welke mate ze het eens zijn met de stellingen. De mogelijke antwoordcategorieën zijn: 'helemaal oneens', 'oneens', 'eerder oneens', 'eerder eens', 'eens', 'helemaal eens' en 'geen antwoord'. Om de trajectgezellen te begeleiden, en de instructies naar hen te communiceren, stelde Europa WSE een handleiding ter beschikking waarin bijkomende informatie werd gegeven. Er werd meegegeven dat het verplicht is om de meting af te nemen en dat er wordt vanuit gegaan dat deze op papier wordt afgenomen. Er wordt gevraagd aan de trajectgezellen om bij aanvang en op het einde van de begeleidingstrajecten een meting af te nemen bij de cliënt. Daarnaast dienen er ook tussentijdse metingen te worden afgenomen na maximum zes maanden sinds de vorige meting (maar ten vroegste drie maanden na de vorige meting). In de handleiding werd meegegeven dat de vragenlijst gebruikt kan worden om een diepgaander gesprek te voeren. Er werd ook vermeld dat de trajectgezel ondersteuning dient te verlenen aan de deelnemer bij het invullen, maar dat het het perspectief van de client op eigen realiteit is die telt. De meting dient geregistreerd te worden via de online surveytool Typeform. De volledige empowermentmeting bestaat in totaal uit 20 vragen, waarbij naast de 9 items van empowerment, ook nog vragen worden gesteld o.a. ter identificatie van de cliënt, de situering van de meting in het traject (start-, tussentijdse of eindmeting) en enkele contextfactoren van de meting. Ten slotte wordt er ook nog gevraagd naar waar de cliënt is uitgestroomd indien de meting een eindmeting betreft. De vragenlijst wordt enkel aangeboden in het Nederlands. De volledige vragenlijst is te vinden in Bijlage A.

Component	Item en dimensie	Toelichting
Intrapersoonlijk	Ik weet waar ik goed in ben	Deze vraag peilt naar het zelfbeeld van de cliënt en geeft inzicht in de overtuiging van de persoon over de eigen vaardigheden, het zelfvertrouwen en de zelfkennis.
	<i>Zelfbeeld</i>	
	Ik kijk positief naar de toekomst	Deze vraag peilt naar het perspectief dat cliënten hebben op de toekomst. Dit hangt sterk samen met de wil of motivatie om de eigen situatie te veranderen.
	<i>Perspectief</i>	
	Ik geloof dat ik mijn problemen zelf kan oplossen	Deze vraag kan inzicht bieden in de self-efficacy. Dit gaat over de gepercipieerde mogelijkheid om de persoonlijke situatie te beïnvloeden. Het geeft inzicht in de mate waarin iemand denkt zelf controle te hebben over zijn leven.
	<i>Zelfeffectiviteit</i>	
Interpersoonlijk	Er zijn mensen die ik echt als vriend beschouw	Deze vraag peilt naar de verbondenheid die iemand ervaart met een sociaal netwerk. Het geeft ook inzicht in de hulpbronnen waar iemand toegang toe heeft. Met vrienden kan je ervaringen delen en ze staan voor je klaar om je te helpen indien nodig (al kan die hulp vele verschillende vormen aannemen, bv. een luisterend oor, advies, hulp bij vertalen, ...). In deze vraag wordt gevraagd naar vrienden, maar ook familie kan een onderdeel zijn van een sociaal netwerk. Iemand die dus weinig mensen kent zou bv. wel steun kunnen vinden bij een broer of zus (die hij dan ook als vriend kan/mag beschouwen). In deze vraag wordt niet expliciet naar familie gevraagd. De cliënt kan zelf beslissen wie hij als vriend beschouwt.
	<i>Sociaal netwerk</i>	

	Ik weet waar ik met mijn vragen terecht kan	Deze vraag meet in welke mate de cliënt inzicht heeft in de mogelijkheden die er in de samenleving zijn. De vraag peilt naar het kritisch bewustzijn van sociale mogelijkheden en hulpbronnen.
	<i>Kritisch bewustzijn</i>	
	Ik durf om hulp vragen	Deze vraag peilt naar de vaardigheid om gebruik te maken van hulpbronnen. Hulp vragen kan gaan over het vragen van hulp aan vrienden, maar bv. ook aan openbare diensten.
	<i>Gebruik van hulpbronnen</i>	
Gemeenschapsgedrag	Ik neem vrijwillig deel aan activiteiten in mijn omgeving	Deze vraag geeft een indicatie van de actieve betrokkenheid bij de gemeenschap en of de cliënt deelneemt aan de samenleving. De activiteiten kunnen heel breed gezien worden: sport, cultuur, hobby's, een straatfeest, een rommelmarkt bezoeken, deelnemen aan een praatgroep, ... Ze gaan verder dan deelname aan activiteiten in de naaste, familiale sfeer.
	<i>Betrokkenheid samenleving</i>	
	Mijn buren kennen mij	Deze vraag peilt naar hoe verbonden de client zich voelt met (een deel van) de bredere gemeenschap. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarin de client zich een onderdeel van de samenleving voelt.
	<i>Verbondenheid</i>	
	Ik kom op voor mezelf als ik iets belangrijk vind	Met deze vraag willen we nagaan of de cliënt zaken aankaart die voor hem belangrijk zijn. Hierdoor kan hij zijn belangen/rechten beschermen en zelf keuzes maken.
	<i>Advocacy</i>	

Tabel 1 De empowermentmeting, zoals voorgesteld in de handleiding van Europa WSE voor trajectgezellen.

2. Aanpak van de evaluatie

2.1 Evaluatiedoelstelling, -benadering en -vragen

De ESF+ oproep Lokale Partnerschappen bevond zich gedurende dit evaluatieonderzoek in de fase van initiële implementatie (zie Chen, 2015). In deze opstartfase van de oproep waren de partnerschapswerkingen nog volop bezig met de organisatie van hun eigen werking als partnerschap en hun dienstverlening ten aanzien van de deelnemers. Hoewel de werkingen officieel van start gingen begin 2024, werd de empowermentmeting pas in de loop van het eerste kwartaal ingevoerd. Het aantal dienstverleningstrajecten waarvoor een empowermentmeting werd afgenomen, was tijdens deze opstartfase dan ook beperkt. Vanaf april 2024 werd de empowermentmeting op grotere schaal afgenomen en werden de resultaten geregistreerd in de online surveytool Typeform. De dataverzameling in het kader van de evaluatie van het meetinstrument vond hoofdzakelijk plaats in het derde en vierde kwartaal van 2024. Gezien deze fase van initiële implementatie, richt de doelstelling van deze evaluatie zich op:

1. Zicht krijgen op hoe het meetinstrument geïmplementeerd en gebruikt wordt in de dienstverleningstrajecten, met het oog op het tijdig detecteren van problemen en tekortkomingen zodat de meting kan worden bijgestuurd voor de verdere looptijd van de oproep Lokale Partnerschappen.
2. Inzicht bieden in de mogelijkheid om de data uit de empowermentmeting te hanteren als indicator voor sociale inclusie.

Om deze doelstellingen te bereiken, werd er gekozen voor een ontwikkelingsgerichte evaluatiebenadering. Op basis van de doelstellingen werden volgende evaluatievragen onderscheiden:

1. Slagen we erin om op een betrouwbare manier de mate van vooruitgang op het vlak van empowerment bij de deelnemers in kaart te brengen?
1.1. Slagen we erin om de vooruitgang zichtbaar te maken aan de hand van een empowermentmeting? 1.2. Hoe betrouwbaar en valide zijn de resultaten van de empowermentmeting? 1.3. Kunnen we de empowermentmeting afnemen bij alle deelnemers?
2. Hoe wordt de empowermentmeting in de praktijk afgenomen?
2.1. Hoe ervaren de trajectgezellen het gebruik van deze empowermentmeting in hun dienstverlening? 2.2. (Hoe) wordt de empowermentmeting als werkinstrument gebruikt door de trajectgezellen? 2.3. Welke ondersteuning ervaren de trajectgezellen bij de afname van de vragenlijst?
3. Kan het concept van empowerment, aan de hand van een empowermentmeting, opgenomen worden als relevante indicator voor sociale inclusie?
3.1. Hoe ervaren de trajectgezellen de relevantie van het concept empowerment in hun dienstverlening?

Tabel 2. De evaluatievragen

2.2 Methodologie

Om een antwoord te geven op de evaluatievragen werd zowel kwalitatieve als kwantitatieve data verzameld. De kwalitatieve data bestaat uit 18 diepte-interviews die werden afgenomen met trajectgezellen. Bij de analyses werd ook gebruik gemaakt van verschillende documenten die door Europa WSE werden opgemaakt in het kader van de oproep (bv. de oproepfiche of de handleiding die ter beschikking van de trajectgezellen werd gesteld). De kwantitatieve data omvat de meetresultaten van de empowermentmeting die werd afgenomen. We gaan hieronder uitgebreider in op de data die verzameld werd. Gezien de doelstelling van de evaluatie werd hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de kwalitatieve data. De kwantitatieve data vervullen in deze evaluatie eerder een ondersteunende functie. De kwaliteit van die kwantitatieve data is bovendien in zekere zin een onderwerp van het kwalitatief onderzoek.

Door de analyses van diepte-interviews (kwalitatief luik) en beschrijvende statistische analyses van de resultaten van de empowermentmeting (kwantitatief luik) met elkaar te combineren wordt een genuanceerder en meer betrouwbaar beeld gegeven van de praktijk. Dergelijke mixed methods aanpak laat toe om tot beter onderbouwde conclusies te komen. Om de kwaliteit van het onderzoek te

waarborgen werden, naast deze methodische triangulatie, ook op meerdere momenten de inzichten van meerdere onderzoekers gecombineerd om samen tot een consensus te komen.

KWALITATIEF LUIK

Om een antwoord te kunnen geven op de evaluatievragen werd beslist om diepte-interviews met trajectgezellen af te nemen. Er werden in totaal twee rondes van diepte-interviews met trajectgezellen voorzien, waarbij er gemikt werd op een tiental respondenten per ronde. Om de semigestructureerde interviews af te nemen werd een interviewleidraad opgesteld en gevalideerd door Europa WSE (zie bijlage B). Voor de eerste ronde van interviews werden 10 trajectgezellen geselecteerd die:

1. Een hoog aantal metingen hadden geregistreerd in Typeform. De bedoeling van dit selectiecriteria was om vooral trajectgezellen te selecteren die reeds enige ervaring hadden opgebouwd met het meetinstrument.
2. Behoorden tot verschillende partnerschappen. Dit criterium werd opgenomen om te garanderen dat er uiteenlopende perspectieven van verschillende partnerschappen, met verschillende doelgroepen, aan bod komen.

De eerste 10 interviews werden in augustus en september 2024 afgenomen op de werkplekken van de trajectgezellen binnen het lokale partnerschap. De duurtijd per interview varieerde gemiddeld van 60 tot 90 minuten. Voor de start van de interviews werd telkens benadrukt dat de gegevens anoniem verwerkt zouden worden en niet gebruikt zouden worden om de dienstverlening binnen het partnerschap te beoordelen. De respondenten werden telkens aangemoedigd om vrijuit hun gedachten te delen. Hoewel sociaal wenselijke antwoorden een potentieel risico vormen bij dit type onderzoek, achten we de impact hiervan beperkt. Door expliciet te benadrukken dat de gegevens anoniem verwerkt werden en niet gebruikt zouden worden voor beoordeling, werd getracht om de druk om sociaal wenselijke antwoorden te geven te minimaliseren. Bovendien waren trajectgezellen in hun antwoorden vaak kritisch over de empowermentmeting, wat erop wijst dat zij zich vrij voelden om hun eerlijke mening te delen.

Vervolgens werden de opgenomen interviews uit de eerste ronde manueel getranscribeerd. Met een hybride aanpak, waarbij zowel inductief als deductief werd gewerkt, werd gekomen tot een codeerschema. In een eerste fase codeerden drie onderzoekers telkens een ander onderzoek door middel van open codering in NVivo. Er werd door de transcripten gegaan en codes werden toegekend aan de inhoud. De verschillende codebomen werden naast elkaar gelegd en tijdens een werksessie werd één algemene codeboom opgesteld. In een volgende fase werden codes door middel van axiale codering gegroepeerd binnen ruimere thema's. Er werd een codeboek aangemaakt met daarin toelichting bij elke code (zie bijlage C). Vervolgens codeerden twee onderzoekers telkens twee nieuwe interviews aan de

hand van de reeds aangemaakte codeboom. De codeboom werd tijdens het coderen nog lichtjes aangepast. De twee gecodeerde interviews werden vervolgens vergeleken op vlak van de mate waarin de codes op eenzelfde manier werden toegepast door de onderzoekers. Uit analyses in NVivo bleek dat de Cohen Kappa coëfficiënt gelijk was aan 63,2%. Onderzoek (Landis & Koch, 1977) beschouwt deze score als goed en daarom werd de codeboom ook gebruikt om de overige interviews te coderen.

Voor de tweede ronde interviews werd de vragenlijst in beperkte mate bijgestuurd: enkele vragen werden weggelaten (gezien er voldoende data in ronde 1 werd verzameld) en er werden enkele vragen toegevoegd omtrent het begrip van trajectgezellen van het concept empowerment; of de trajectgezel vooruitgang verwachtte en, zo ja, op welke items; de ervaringen van collega's met de vragenlijst en de communicatie binnen het partnerschap omtrent de vragenlijst. In de tweede ronde interviews werden 8 bijkomende interviews ingepland in oktober en november 2024, waarbij de trajectgezellen gericht werden geselecteerd opdat de representativiteit van de steekproef geoptimaliseerd werd. Het doel was om deze keer gerichter trajectgezellen te selecteren zodat de pool aan geïnterviewden representatief is voor de volledige populatie van trajectgezellen. Hierbij werd gekeken naar volgende selectiecriteria: organisaties die nog niet eerder bevraagd werden alsook partnerschappen en regio's waarbinnen (zeer) weinig metingen werden geregistreerd. Deze lijst werd vervolgens voorgelegd aan Europa WSE en er werd gevraagd of zij zicht hadden op partnerschappen met unieke ervaringen. Deze interviews werden uitsluitend digitaal afgenomen, met uitzondering van één fysiek interview.

Tijdens de twee rondes interviewden we dienstverleners uit 16 verschillende lokale partnerschappen, waarbij we bij 2 partnerschappen meer dan één trajectgezel interviewden. Een tweetal trajectgezellen waren lid van twee partnerschappen tegelijk. De trajectgezellen waren lid van 15 verschillende partnerorganisaties, dewelke variëren van activerings- en werkgerichte organisaties tot doelgroepspecifieke organisaties.

KWANTITATIEF LUIK

Tijdens de empowermentmeting werden uiteraard heel wat kwantitatieve data verzameld door de trajectgezellen. Het meetinstrument, hoe het dient te worden afgenomen en hoe de antwoorden werden geregistreerd werd eerder toegelicht onder 1.3. De vragenlijst zelf is te vinden in bijlage A en werd in principe bij elke deelnemer in elk partnerschap afgenomen. Op het moment van analyse waren er in totaal 1.793 metingen geregistreerd. De beschrijvende statistische analyses werden uitgevoerd met behulp van het softwarepakket R. De analyses dienen vooral ter ondersteuning van de kwalitatieve data en om inzicht te bieden in de vooruitgang die gemaakt wordt op de vragenlijst. Deze data wordt uitgebreid besproken in 3.1. De kwaliteit van deze data wordt uitgebreid besproken doorheen de rest van dit rapport.

3. Resultaten

3.1 Overkoepelende beschouwing resultaten empowermentmeting

AANTAL EN TYPE METINGEN

Begin december 2024 waren er in totaal 1.793 metingen geregistreerd. In de handleiding werd meegegeven dat er minstens drie maanden tussen metingen moet zijn, tenzij het om een eindmeting gaat. Bij de eerste vraag gaven 64 van hen aan dat het minder dan 3 maanden geleden was dat ze een meting bij die deelnemer uitvoerden⁴. Na dit antwoord werd de bevraging afgesloten en werd er geen resultaat geregistreerd, waardoor er uiteindelijk 1.729 metingen beschikbaar waren voor analyses. Er kan niet worden afgeleid of de trajectgezel effectief een nieuwe meting had afgenomen en deze wou ingeven of dat de vraag verkeerd werd gelezen en ingevuld. Op basis van de afgenomen interviews en het beperkt aantal tussentijdse metingen kan worden aangenomen dat een aanzienlijk aantal respondenten deze vraag verkeerd geïnterpreteerd heeft.

De metingen konden worden geregistreerd als **startmeting**, **tussentijdse meting** of **eindmeting**, afhankelijk van het moment waarop deze werd afgenomen tijdens het traject. De geregistreerde metingen bestonden voor het grootste deel uit startmetingen (zie Tabel 3). Het beperkte aantal tussentijdse en eindmetingen is te verklaren doordat de meerderheid van de trajecten pas na april 2024 werd opgestart. Heel wat trajecten zijn waren op het moment van analyse dus nog lopende.

Meetmoment	Aantal metingen
Startmeting	1.435
Tussentijdse meting	161
Eindmeting	133
Totaal	1729

Tabel 3. Aantal geregistreerde metingen

Verschillende deelnemers hadden geregistreerde metingen op meerdere momenten. Enkel hadden ook meerdere geregistreerde start- en/of eindmetingen, terwijl ze er in de praktijk maximaal één van beide kunnen hebben. In dat geval werd enkel de meest recent geregistreerde meting weerhouden. Slechts 5

⁴ De vraag werd als volgt geformuleerd: “Welkom bij de empowerment meting voor cliënten van lokale partnerschappen. Kan je bevestigen dat je een begeleider bent die samen met je cliënt deze vragenlijst beantwoordt én dat de laatste meting langer dan 3 maanden geleden gebeurde tenzij het om een eindmeting gaat.”. Hierbij waren er twee mogelijke antwoorden: ja en nee.

personen hadden zowel een startmeting, een tussentijdse meting als een eindmeting. Dit is onvoldoende om evoluties bloot te leggen en uit statistische toetsen bleek bovendien dat er, net zoals in het experiment dat in de oproep Outreach & Activering werd opgezet (*Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten Empowermentmeting, 2023*), geen significant verschil was op het vlak van empowerment tussen tussentijdse en eindmetingen. Daarom werd besloten om deze twee groepen samen te nemen bij de analyses die gebruikt worden om de vooruitgang in kaart te brengen. Indien er meerdere metingen beschikbaar waren, werd besloten om steeds te werken met de meest recente meting. Uiteindelijk kon hierdoor voor **234 deelnemers/trajecten** een inschatting worden gemaakt van de vooruitgang die gerealiseerd werd op het vlak van empowerment. Deze trajecten kwamen uit 27 verschillende partnerschappen.

VERDELING VAN DE METINGEN OVER DE LOKALE PARTNERSCHAPPEN

38 van de 44 partnerschappen registreerden deelnemers, maar het aantal metingen per partnerschap was ongelijk verdeeld. Uitschieter was het Lokaal Partnerschap kwetsbare werkzoekenden Gent (projectnaam Jobteam), dat verantwoordelijk was voor 350 metingen. De partnerschappen Zuid-West-Vlaanderen (projectnaam 'T PACT), regio Brugge (projectnaam PARCOURAGE) en Antwerpen (projectnaam Horizon) registreerden ook meer dan 100 metingen. 4 partnerschappen registreerden minder dan 10 metingen.

AANMELDEN VAN DEELNEMERS

Binnen het lokale partnerschap wordt verwacht dat de deelnemers zich vrijwillig aanmelden en bereid zijn om te werken aan hun situatie. In de praktijk merken we echter dat er ook wel personen in de lokale partnerschappen aangemeld worden omdat ze vanuit een andere instantie werden doorverwezen. In heel wat gevallen is het ook moeilijk om contact te hebben (en houden) met de deelnemer. In die gevallen hanteren de trajectgezellen vaak een aanklampende aanpak. Vaak wordt er gezocht naar een goede match tussen het profiel en de expertise van de trajectgezel en de aard van de problematieken van de deelnemer.

De doelgroep is vooral heel onbereikbaar. Vaak worden ze aangemeld als ze heel moeilijk bereikbaar zijn en is het al een grote dat ze in het OCMW raken van het triogesprek. En bij sommige merk je dat wel. Ze hebben dat vertrouwen nodig, je moet die band opbouwen. Die klik moet er zijn, maar er zijn ook sommige mensen...in ons traject moet er wel wat motivatie of inzet zijn om vooruit te raken om naar die activering toe te werken, maar soms merk je wel bij een maatschappelijk werker of bij een VDAB consulent dat er een verplichting is om in ons traject te stappen en dan merk je ook gewoon die weerstand en dan weet je al eigenlijk van het eerste gesprek dat gaat iemand zijn die niet veel inzet gaat tonen. En dan blijven wij wel aanklampend sturen of bellen en ga ik soms naar de deur dat ik zeg van ik ga eens langs je thuis komen. Dan doen we dat een maand, max. twee aan een stuk maar stel dat er totaal geen antwoord terugkomt dan sluiten we wel af, omdat de inzet er gewoon niet is. Omdat we weten het voelde als een verplicht nummertje voor die persoon. Als ze zelf de meerwaarde er niet van inzien heeft het eigenlijk niet veel nut om op te starten.

Respondent 7

VERGELIJKING TUSSEN NIEUWE EN OVERGEDRAGEN DEELNEMERS

Bij het registreren van de antwoorden konden trajectgezellen aangeven of de meting afgenomen werd bij een nieuwe deelnemer/cliënt (1161 metingen) of een deelnemer die eerder begeleid werd in een eerder project (al dan niet door dezelfde trajectgezel, 274 metingen). Deze informatie werd enkel geregistreerd bij een startmeting. Tijdens de interviews gaven sommige respondenten aan dat het niet altijd duidelijk was of een deelnemer nieuw was, of overgedragen. Mogelijks werden er dus enkele antwoorden verkeerd geregistreerd. Uit een statistische toets bleek dat er geen significant verschil was tussen de twee groepen (nieuwe en reeds begeleidde cliënt) ten aanzien van de gemaakte vooruitgang.

DEELNEMERS MET MULTIPROBLEMATIEK

De interviews tonen aan dat er een grote diversiteit is aan problematieken waarmee deelnemers geconfronteerd worden. Deze diversiteit aan problematieken varieert bovendien sterk tussen, en vaak ook binnen, de verschillende lokale partnerschappen. Tekenend voor de doelgroep van de oproep is dat veel deelnemers drempels ervaren op meerdere gebieden en deze drempels met elkaar interageren. In de lokale partnerschappen komen zo verschillende doelgroepen samen, waarbij één trajectgezel deelnemers met heel uiteenlopende drempels kan begeleiden. Zo werden er voor dit onderzoek trajectgezellen geïnterviewd die drempels bij deelnemers vaststelden op het vlak van onder andere taal, huisvesting, psychische kwetsbaarheid, cognitief vermogen, gezondheid (mentale en/of fysieke beperking, invaliditeit en ziekte), mobiliteit, detentieverleden, kennis van de samenleving (omwille van een migratieachtergrond), middelenmisbruik en digitale vaardigheden. De vaakst genoemde obstakels waren dak- en thuisloosheid en een beperkte kennis van de Nederlandse taal.

De doelgroep die is uitgeschreven [...] zijn mensen die geen aansluiting vinden in de reguliere hulpverlening ofwel omdat ze er niet mee aansluiten ofwel omdat het volledig uitgeput is. Waarbij alle reguliere hulpverlening al is geprobeerd zonder succes en waar maatschappelijk werkers of VDAB consulenten denken van "ik weet het niet meer, ik zie het niet meer" en dan zijn wij als laatste opvangnet om op een intensieve en klantvriendelijke manier toch nog proberen om het anders aan te pakken. Mensen de tijd te geven om aan zichzelf te werken en aan de stappen die zij willen werken. Er is altijd het oog op activering, maar de prioriteit is eigenlijk het behandelen van al die problematieken om ze eigenlijk klaar te stomen voor de arbeidsmarkt. Er moet een complexe multiproblematiek aanwezig zijn, maar dat is heel ruim. Dat kan zijn mensen die dakloos zijn en middelengebruik doen of een alleenstaande mama die anderstalig is of iemand die een beperking heeft aan de rug en het dan mobiel wat moeilijker heeft en die dan ook ASS heeft. Er moeten altijd meerdere zaken op de achtergrond zitten, maar vaak bij die doelgroep is er veel aan de hand en is er niet één iets maar zit er veel achter dat je dan achteraf ontdekt of te weten komt door de begeleiding.

Respondent 7

TAAL VAN INVULLEN

Bij het invullen van de vragenlijst kon worden aangeduid in welke taal de vragenlijst werd afgenomen. De vragenlijst werd voornamelijk in het Nederlands afgenomen (zie tabel 4). Dit was de taal waarin de vragenlijst aangeboden werd, maar er werd wel meegegeven aan trajectgezellen dat ze de vragenlijst mochten vertalen, eventueel door het gebruik van vertaalapps. De kwaliteit van de vertaling is hierdoor moeilijk na te gaan. Er werd geen significant verband gevonden tussen de taal waarin de vragenlijst werd ingevuld en de vooruitgang die de deelnemers hadden gemaakt op de vragenlijst.

Taal	Aantal metingen
Nederlands	1.445
Engels	91
Andere	71
Frans	67
Arabisch	37
Spaans	18

Tabel 4. Aantal metingen per taal waarin de vragenlijst werd afgenomen

Ik vind het ook wel positief dat het wordt bevraagd heeft de cliënt ondersteuning nodig gehad en in welke taal heb je de meting gedaan. Je kan er niet bijschrijven ja via een vertaalapp bijvoorbeeld. Je duidt dan Nederlands aan, maar eigenlijk was het Nederlands niet voldoende om het bij de anderstaligen af te nemen.

Respondent 8

RESULTATEN VAN DE BEVRAGING

In deze evaluatie focussen we op de validiteit en bruikbaarheid van de vragenlijst. Aangezien er enkele kanttekeningen bij de vragenlijst geplaatst worden (zie verder) en er in de aanbevelingen ook enkele suggesties gedaan worden om de vragenlijst aan te passen, lijkt een heel gedetailleerde analyse van de resultaten op dit moment niet aangewezen. Omdat de resultaten van de bevragingen echter belangrijke inzichten kunnen aanreiken over de context en het gebruik van de vragenlijst, bespreken we in deze sectie toch de belangrijkste resultaten. We benadrukken hierbij dat deze resultaten met voorzichtigheid moeten geïnterpreteerd worden. Zoals verder toegelicht zouden er immers verschillende selectie-effecten en/of vertekeningen kunnen spelen.

Empowerment is een multidimensionaal concept en daarom wordt er naar uiteenlopende dimensies gepeild in de vragenlijst⁵. In tabel 5 hieronder geven we nog eens een overzicht van elke vraag en de achterliggende dimensie. De vragen die peilen naar het sociaal netwerk, betrokkenheid samenleving en verbondenheid zijn de vragen waar de trajectgezellen het meeste kritische opmerkingen over gaven. Dat reflecteert zich ook in het aantal ontbrekende antwoorden op die vragen (de zgn. *missings*). Deze vragen waren telkens meer dan veertig keer niet beantwoord, terwijl dit voor de andere vragen begin de dertig lag.

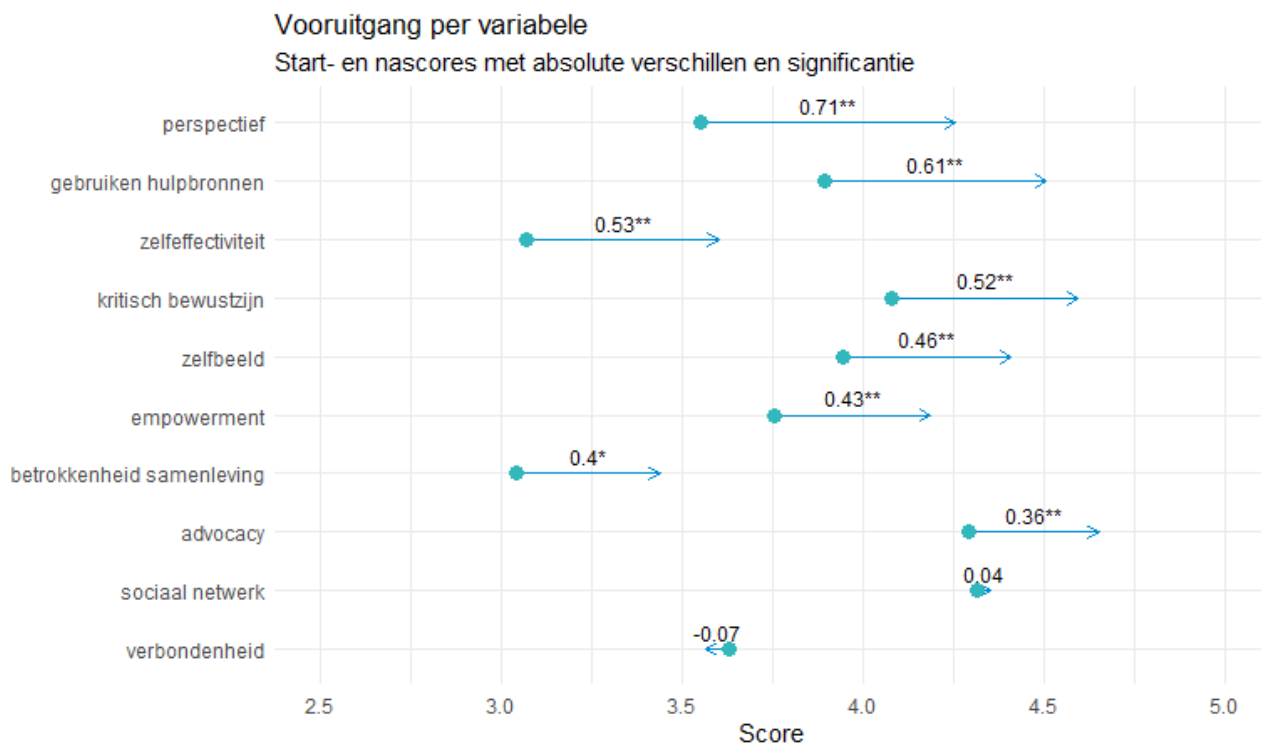
⁵ In principe is er ook binnen de componenten nog heel wat variatie over wat er gemeten wordt. Elke component bestaat uit verschillende dimensies, die elk een ander aspect van de component trachten in kaart te brengen. Gezien de diversiteit in onderliggende dimensies lijkt een diepgaande analyse van de schaal op basis van statistische analyse niet aangewezen. Om toch een indicatie te geven van de interne consistentie binnen deze componenten rapporteren we hier de Cronbachs Alpha van deze componenten. Voor de intrapersonlijke component, de interpersoonlijke component en de gedragscomponent worden waarden van respectievelijk 0,675; 0,620 en 0,589 gevonden. Deze waarden duiden op een matige samenhang van de vragen binnen elke component. Vooral de vragen rond sociaal netwerk en advocacy leiden tot een lagere Cronbachs Alpha. De correlaties tussen alle 9 items zijn steeds significant op het 0,01-niveau en vallen steeds tussen 0,24 en 0,45. Er is geen duidelijke samenhang tussen de dimensies in eenzelfde component, wat impliceert dat de convergente en discriminante validiteit van de vragenlijst eerder laag is. Met andere woorden, de verschillen tussen de dimensies in eenzelfde component lijken niet kleiner dan de verschillen tussen dimensies uit verschillende componenten. Dit is weinig verwonderlijk gezien bij het opmaken van de vragenlijst de keuze werd gemaakt om onder elke component verschillende dimensies te meten.

	Dimensie	Vraag
Intrapersoonlijke component	Zelfbeeld	Ik weet waar ik goed in ben
	Perspectief	Ik kijk positief naar de toekomst
	Zelfeffectiviteit	Ik geloof dat ik mijn problemen zelf kan oplossen.
Interpersoonlijke component	Sociaal netwerk	Er zijn mensen die ik echt als vriend beschouw.
	Kritisch bewustzijn	Ik weet waar ik met mijn vragen terecht kan
	Gebruiken hulpbronnen	Ik durf om hulp vragen
Gemeenschaps-gedrag	Betrokkenheid samenleving	Ik neem vrijwillig deel aan activiteiten in mijn omgeving
	Verbondenheid	Mijn burens kennen mij
	Advocacy	Ik kom op voor mezelf als ik iets belangrijk vind

Tabel 5. Overzicht van de vragen in de empowermentmeting, de achterliggende (theoretische) dimensies en componenten.

Hieronder, in figuur 1, wordt een overzicht gegeven van de vooruitgang die (niet) gemaakt wordt op elke vraag tussen start- en eindmeting (of de tussentijdse meting indien er geen eindmeting is⁶). Het gemiddelde van de waarden op alle dimensies werd ook opgenomen onder de noemer empowerment. Op sommige items is er vooruitgang, op andere minder en op nog andere is er helemaal geen effect. De sterkste vooruitgang wordt geboekt op de vraag die peilt naar perspectief. Deelnemers scoorden daar na hun traject gemiddeld 0,71 punten (op de 6-puntenschaal) hoger op dan tijdens de startmeting. Het kleinste significant effect is er op de advocacy-vraag. Daar is er een toename van 0,36 punten. Op de vragen rond het sociaal netwerk, die peilt naar het hebben van vrienden waar men bij terecht kan, en de bredere verbondenheid, die werd gemeten door te vragen of men zijn burens kent, zijn geen significante veranderingen waar te nemen.

⁶ De bol geeft de gemiddelde startwaarde op een vraag aan en de peil geeft de evolutie weer doorheen het traject. De effecten staan gerangschikt van groot naar klein en de absolute waarde van het effect staat boven de peil. De sterretjes duiden aan in welke mate het effect ook statistisch significant is.

Figuur 1. Overzicht van de vooruitgang per vraag met * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

In het algemeen gaven de trajectgezellen zelf ook aan dat ze op sommige vragen wel vooruitgang verwachten, maar niet op allemaal. Gegeven de diversiteit in partnerschappen, doelgroepen en trajectgezellen is het ook niet verwonderlijk dat er niet altijd overeenstemming is over de dimensies waarop vooruitgang wordt geboekt. In sectie 3.3 gaan we dieper in op de verwachtingen van trajectgezellen rond elke dimensie van de intrapersonlijke, interpersoonlijke en gedragscomponent.

UITSTROOM

In de vragenlijst kan de trajectgezel aangeven wat de situatie van de cliënt is op het einde van het traject. De verzamelde data laat hier echter niet toe om sterk onderbouwde conclusies te trekken, aangezien de helft van de data bestaat uit tussentijdse metingen (waarbij trajectgezellen deze eindsituatie niet invullen). In tabel 6 worden de redenen voor uitstroom opgesomd, samen met het aantal metingen en de gemiddelde vooruitgang op de empowermentmeting voor die groep. Hoewel het omwille van het beperkt aantal metingen moeilijk is om uitspraken te doen over verschillen in empowerment naargelang de uitstroomstatus, zien we toch dat de uitstroom naar werk (al dan niet in de sociale economie) gepaard lijkt te gaan met een toename in empowerment. Het is niet mogelijk om op basis van deze cijfers een uitspraak te doen over causaliteit, maar dit resultaat suggereert wel dat de meting enige mate van criteriumvaliditeit heeft. Trajectgezellen gaven aan dat de aangeboden opties niet steeds alle mogelijke

redenen dekten voor uitstroom en suggereerden om een optie “andere” toe te voegen. Enkele voorbeelden die gegeven werden waren het verhuizen van een deelnemer en opname in een psychiatrisch ziekenhuis. Er werd aangehaald dat de redenen voor uitstroom die zijn opgenomen in de vragenlijst vooral op werk focusten.

Reden voor uitstroom	Aantal metingen	Gemiddelde vooruitgang op empowerment-schaal
Het traject eindigde omdat de cliënt op eigen kracht verder kan.	10	0,07
Uitstroom naar opleiding	8	0,22
Overdracht naar VDAB traject	11	0,30
Het traject werd vroegtijdig stopgezet door klant of dienstverlening	30	0,32
Overdracht naar andere dienstverlening dan VDAB	14	0,47
Uitstroom naar werk in de reguliere economie	24	1,06
Indicering met zicht op werk in de sociale economie	14	1,14
Tussentijdse meting / geen antwoord geregistreerd	123	0,30

Tabel 6. Overzicht van de redenen voor uitstroom en de gemiddelde vooruitgang op de empowermentsschaal.

3.2 Afname van de vragenlijst

HOE, WANNEER EN DOOR WIE WORDT DE VRAGENLIJST AFGENOMEN?

Bij het afnemen van de startmeting maken veel trajectgezellen een inschatting of de deelnemer de vragenlijst zelfstandig kan invullen of dit best samen met de trajectgezel wordt ingevuld. Een deel van de trajectgezellen legt de keuze voor zelfstanding invullen of samen invullen bij de deelnemer zelf. In mindere mate wordt deze vraag niet voorgelegd en beslist de trajectgezel de vragenlijst zelf in te vullen zonder de deelnemer, ook al werd voorgeschreven dat de deelnemer steeds betrokken moest worden bij het invullen. Meestal nemen de trajectgezellen de vragenlijst af in een aparte bureauruimte op de locatie waar ze werken. Soms gebeurt het bij de deelnemer thuis. Geen enkele trajectgezel rapporteerde de aanwezigheid van een derde persoon tijdens afname.

De meeste trajectgezellen nemen de startmeting af tijdens het tweede of derde gesprek. Enkele trajectgezellen doen dit tijdens de eerste ontmoeting of tijdens intakefase. Veel trajectgezellen geven aan dat het belangrijk is dat de (start)meting op een gepast moment in het traject afgenomen wordt. Zaken die hierbij worden aangehaald zijn dat de deelnemer zich “klaar” voelt voor de meting, er ruimte is geweest voor het opbouwen van een (vertrouwens)band tussen trajectgezel en deelnemer en de deelnemer zich niet in een crisissituatie of (zeer) negatieve gemoedstoestand bevindt. Enkele

trajectgezellen vinden het moeilijk om voor alle of enkele deelnemers een gepast moment te vinden en stellen de startmeting geruime tijd uit of vullen deze zelf in voor de deelnemer. Het wachten op een “geschikt” moment om de vragenlijst in te vullen door trajectgezellen zal hoogstwaarschijnlijk een positieve impact hebben op de antwoorden die deelnemers geven en ertoe leiden dat de gemiddelde startscores hoger liggen.

Als ik voel van “Oei, die hebben echt iets meegemaakt.”, dan ga ik niet afkomen met die vragenlijst. Maar als ik voel dat het oké is, doe ik het wel. Ik doe dat meestal ook aan het begin van het gesprek, zeker niet aan het einde van het gesprek. [...] Als ik voel van... Als ze nu binnenkomen en ze zijn in tranen of er is net iets gebeurd, dan parkeren we dat.

Respondent 9

Tijdens de uitleg over de aanleiding en bedoeling van de vragenlijst aan de deelnemers, wordt de empowermentmeting vaak door de trajectgezel voorgesteld aan de cliënt als een ‘verplicht nummertje’. De trajectgezellen wijzen vaak op hun eigen verplichting om de vragenlijst af te nemen en leggen, in simpele taal, uit dat de vragenlijst verbonden is aan het partnerschapsproject Lokale Partnerschappen en/of Europese middelen. Één trajectgezel geeft hierbij aan dat deze uitleg te moeilijk is om op een begrijpelijke manier over te brengen naar de deelnemer en geeft dit als reden om de meting zelf in te vullen. Deze trajectgezel geeft ook aan dat ze veel weerstand verwacht bij het invullen. Een andere trajectgezel legt de nadruk eerder op het meten van de persoonlijke evolutie van de deelnemer doorheen het traject. Nog een andere trajectgezel geeft aan dat de vragenlijst handig is omdat deze aanleiding geeft om bepaalde thema’s aan te snijden die anders moeilijker bespreekbaar zouden zijn.

Bij mij is het zo dat ik zeg dit is de eerste kennismaking. De bedoeling is dat ik je leer kennen, de bedoeling is dat je mij leert kennen met het project en dat ik uitleg geef. Met uitleg van het project zeg ik ook, dat zijn onze financieringspartners. Wij moeten aantonen dat wij jullie begeleiden. Dat jullie dat ook willen. Vandaar dat we ook overstappen op die GDPR-dingen om te mogen. Dat jullie zeggen wij zijn hiermee akkoord. Ik ben akkoord voor foto al dan niet. Ik ben akkoord met deze informatie. En die empowermentmeting als dit is ook een vereiste in datzelfde kader.

Respondent 1

Er zit heel wat variatie in hoe de trajectgezellen de vragenlijst afnemen en hoeveel tijd ze hiervoor nemen. Van de 18 bevroegde trajectgezellen geeft de meerderheid aan dat ze de vragenlijst snel kunnen invullen en hiervoor ongeveer 5 tot 15 minuten nodig hebben. Dit zijn vaak diegenen die de vragenlijst als een verplichting zien en niet ingaan op de antwoorden. Een 5-tal trajectgezellen geven aan dat er wat meer tijd nodig is, omdat de vragenlijst aanleiding geeft tot vragen vanuit de deelnemers en tot een gesprek (kan) leiden of omdat de deelnemer veel nood heeft aan ondersteuning tijdens het invullen (bv. bij niet-Nederlandstaligen). Zij hebben een halfuur tot een uur of langer nodig om de vragenlijst in te vullen, maar geven vaker aan dat ze zelf ook iets uit de vragenlijst halen dat hen helpt bij de begeleiding.

Zo goed als alle trajectgezellen geven wel aan dat de vragenlijst kort is en dus in principe niet veel tijd vraagt. Verschillende trajectgezellen spreken ook hun appreciatie hiervoor uit.

Trajectgezellen konden de vragenlijst digitaal (via een laptop) of op papier invullen. Bijna de helft van de trajectgezellen neemt de empowermentmeting digitaal af. Dit lijkt dus niet te kloppen met de eerdere inschatting van Europa WSE; zo staat er in de handleiding te lezen “Er wordt vanuit gegaan dat een dienstverlener de 9 empowermentvragen op papier afneemt met de cliënt.”. Er werden verschillende redenen aangehaald om te kiezen voor het digitaal invullen. Zo werd deze manier van invullen gezien als de manier die de minste werklast veroorzaakte. Sommigen vulden de vragenlijst ook digitaal in omdat ze niet wisten dat er ook een afdrukbaar versie beschikbaar was. Er werd ook aangegeven dat het gebruiken van een laptop er ook voor zorgde dat het soms moeilijker was om de vragenlijst in te vullen en dat het ook moeilijker is om de vragenlijst in te vullen in een andere setting dan de eigen bureauimte. Er zijn heel wat trajectgezellen die met een papieren versie werken en hier ook een voorkeur voor uitspreken t.a.v. digitale afname. Sommigen gaven aan dat het gebruiken van een papieren versie als minder formeel en dus “gemakkelijker” werd ervaren. Die papieren versie kan verschillen van vorm: enkele trajectgezellen gebruiken de versie van Europa WSE (zoals deze in de handleiding staat) en anderen creëerden binnen het partnerschap een vormelijk aangepaste versie, bv. met andere antwoordcategorieën en/of herleiden naar een one-pager. Verschillende trajectgezellen gaven aan dat de antwoordcategorieën ‘helemaal oneens’ tot ‘helemaal eens’ moeilijk te begrijpen waren voor sommige deelnemers. Ondanks de voorkeur voor papier, geven sommige van deze trajectgezellen aan dat dit soms lastig werkt omdat er geen mogelijkheid voorzien is om extra notities te maken en de papieren versie van Europa WSE gespreid is over meerdere pagina’s waardoor deze weinig overzichtelijk is en antwoordcategorieën niet op elke pagina werden meegenomen, wat voor foutieve antwoorden kan zorgen. Er werd aangeraden om een nieuwe versie te maken die op één A4-pagina past. Het verwerken van de antwoorden vraagt bovendien een (kleine) bijkomende moeite om ze online te registreren. Het online registreren ging bij nagenoeg alle trajectgezellen vlot en de online tool werd als gebruiksvriendelijk ervaren. Er werden verder weinig praktische problemen aangedragen. Bij de registratie moest er voor elke deelnemer een meetnummer worden aangemaakt. De trajectgezel dient dit meetnummer bij te houden voor een correcte registratie van de eindmeting. Hoe dit meetnummer er precies moest uitzien was binnen enkele partnerschappen ook voer voor discussie. De resultaten worden ook via mail bezorgd aan de invuller. Voor sommige trajectgezellen was het niet duidelijk dat hier het mailadres van de trajectgezel moest worden ingevuld, en niet dat van de deelnemer. De resultaten kunnen wel worden doorgestuurd.

I: Kan je iets meer vertellen over hoe het afnemen van de vragenlijst eruit zag?

R: Ik denk dat het gemakkelijkste was in het begin om dat digitaal te doen. Dus ik heb dat eerst digitaal gedaan met twee mensen, maar dan merkte ik, omdat ik niet wist dat er een papieren versie was...maar dan had ik gezien dat er wel een papieren versie was, zeker voor mijn anderstaligen is het veel makkelijker om uit te leggen omdat ze zien het visueel. Dus nu doe ik het altijd op papier en probeer het niet in het eerste gesprek maar wel in het tweede gesprek van kijk dat is een beetje

Respondent 7

Enkele trajectgezellen vullen de vragenlijst altijd of in sommige gevallen in voor de deelnemer, waarbij ze zelf een inschatting maken van de antwoorden. Ze vullen deze zelf in omdat er heel weinig contacttaal is en het niet als realistisch zien om de vragenlijst in te vullen. Soms verwachten ze ook weerstand bij de deelnemers bij het invullen van de vragenlijst omdat deze zelf geen meerwaarde zouden zien in het invullen van de vragenlijst. Twee trajectgezellen gaven aan dat dit ook een onderwerp was dat al op teamniveau was besproken en dat daar beslist was om de vragenlijsten zelf in te vullen. Om de vragenlijst in te vullen baseren ze zich op informatie die ze verzamelden tijdens de toeleiding of intake van de deelnemer in het traject, kennismakingsgesprekken en/of andere gesprekken in het kader van het begeleidingstraject. Een trajectgezel geeft aan dat ze de vragen enkel stelt als ze het gevoel heeft dat de deelnemer er klaar voor is of als ze denkt dat ze er ook zelf, als trajectgezel, iets zal uithalen.

I: Waarom leg je vragenlijst niet voor aan de cliënt?

R: Ik zou niet zo goed weten hoe. Ik zou niet zo goed weten, hoe ik het uitleg. Ik zou wel kunnen zeggen wij krijgen subsidies van Europa en daardoor moeten we wat vragen invullen. Maar velen zijn totaal niet, ik denk dat velen naar mij zouden kijken van meen je dit nu? Moeten we dit nu doen? Wat heeft dit voor nut? Wat heeft dit voor belangstelling voor mij. Ik denk dat velen er echt met weerstand zouden zitten dan. Dus ik denk als ik dat echt zou willen bevragen met hen, dat ik de vragen moet implementeren in een gesprek of zo. Dat het niet is, we gaan een vragenlijst invullen. Maar dat heb ik nog niet gevonden, hoe ik dat moet doen. Mijn burens kennen mij. Dat is nog een makkelijke vraag, omdat ik in het begin, het eerste gesprek, vul ik een model in en dan bevrage ik wat alle levensdomeinen en als we op netwerk zitten dan kan ik wel eens vragen heb je goed contact met je burens. Omdat ik weet dat dat er hier inkomt. Maar de andere vragen, vind ik moeilijk om zeker in het begin van een fase te bespreken. Gelijk ik durf om hulp vragen, dat bespreek je meestal maar naar een bepaalde tijd. Als je merkt die persoon komt nooit naar mij of die persoon wil alles alleen doen.

Respondent 3

De meerderheid van de trajectgezellen had op het moment van de interviews nog geen of weinig tussentijdse en/of eindmetingen uitgevoerd. De conclusies die we hierover kunnen trekken zijn dus beperkter en minder onderbouwd. Vanuit Europa WSE wordt er verwacht dat een eerste tussentijdse meting pas afgenomen wordt drie tot zes maanden na de startmeting, waarbij er nadien telkens drie tot zes maanden tussen meetmomenten zit. Er dient steeds een eindmeting te worden afgenomen.

ongeacht of er recent nog een tussentijdse meting plaatsvond. In de praktijk bleek dat trajectgezellen niet steeds goed op de hoogte waren van deze modaliteiten. Sommigen waren dan ook niet van plan om tussentijdse metingen uit te voeren. De redenen daarvoor worden hierboven ook al beschreven. Diegenen die het als werkinstrument willen gebruiken om de evolutie op te volgen en die op een visuele manier weer te geven gaven waren iets vaker van plan om tussentijdse metingen af te nemen. Velen hadden nog geen goed zicht op hoe ze dit gingen aanpakken.

En dan ben ik wel benieuwd naar hoe ik het dan ga aanpakken. Ga ik dan teruggrijpen naar die meetschaal met die percentages? Hoe ga ik de scores van de eerste en tweede keer vergelijken? Dat blijft voor mij nog wel een vraagteken en ergens een groot verbeterpunt, denk ik, ten opzichte van hoe de meting nu is. Als ze er de tweede keer ook gewoon een mail komt met hun antwoorden op de vragen, ja, dan ligt het eigenlijk bij de coach. Wat gaat de coach er dan mee doen? En er zijn misschien collega's en ikzelf ook, ik ga dat misschien gewoon zien als "oké, we doen die tweede meting, we verzamelen de scores en we classeren het, bij wijze van spreken, in hun cliëntenmapje". Zo zou ik het kunnen doen. Aan de andere kant vind ik het ook wel, naar hen toe, transparant als je daar wel langer bij blijft stilstaan en dat je toch al probeert, naar hen toe, hun vooruitgang toch te communiceren naar hen. Dus daar ben ik nog wat zoekende in, hoe ik dat dan ga doen. En ik denk dat daar nog wel wat verbetermogelijkheden in zitten. In het verdere ontwikkelen van de meting... Nu blijft het heel woordelijk. Of heel tekstueel. En vraagt het van ons, als coach, veel om eigenlijk alles te analyseren. En ik denk dat als er iets zou kunnen komen dat meer visueel hun scores geeft, of de vooruitgang tussen de verschillende metingen in visueel in beeld brengt, dat dat voor ons, als coach, ook een meerwaarde is om sneller zicht te krijgen op de verschillen tussen de meetmomenten. Maar ook, naar deelnemers toe, dat je het veel makkelijker zichtbaar kan maken. En dan wordt het voor hen wel een waardevollere meting en wordt het ook veel bruikbaar in de praktijk, in het verdere verloop van het traject. En dan wordt het iets dat onderdeel wordt van hun traject. En dus niet iets dat er naast staat, dat bij het project hoort. Dus ik vind het wel interessant om te zien of er in de ontwikkeling nog stappen gezet kunnen worden.

Respondent 10

ONDERSTEUNING TIJDENS HET INVULLEN

Bij 786 ingevulde vragenlijsten werd aangegeven dat de trajectgezel extra ondersteuning had aangeboden tijdens het invullen van de vragenlijsten. Dit kan gaan over het geven van voorbeelden of extra uitleg, het vertalen van vragen met een vertaalapp, het gebruiken van smileys bij antwoordcategorieën enzovoort. Bij de overige 943 ingevulde vragenlijsten werd er geen extra ondersteuning gegeven. Uit de analyses blijkt geen verschil in vooruitgang tussen diegenen die ondersteuning kregen en diegenen die geen ondersteuning ontvingen tijdens het invullen. De mate van ondersteuning die een deelnemer nodig heeft varieert naargelang de deelnemer, waarbij taligheid (zowel in kennis van het Nederlands als in kennis van andere talen), opleidingsniveau en cognitief vermogen in beschouwing worden genomen door de trajectgezel. Heel wat trajectgezellen geven aan dat de deelnemers geen of weinig nood hadden aan extra ondersteuning.

De extra ondersteuning wordt gevormd door één actie of een combinatie van acties in functie van het ondersteunen van de deelnemer bij het begrijpen van de vragen en hoe deze ze kan invullen. Trajectgezellen kunnen verschillende acties ondernemen. Ten eerste kan er bijkomende uitleg worden gegeven aan de deelnemer over wat de vraag betekent. Hierbij is er extra aandacht voor helder en vereenvoudigd taalgebruik, zowel bij het uitleggen als (samen) invullen van de empowermentmeting. Een tweede actie, die hierbij aansluit, is het geven van voorbeelden aan deelnemers. Vaak wordt dit gedaan om de vragen 'concreter' te maken voor de deelnemer en deze te contextualiseren. Het gevaar hier is dat deelnemers mogelijks antwoorden met een specifieke situatie in het achterhoofd. Een derde actie is het vertalen van de vragenlijst. Sommige trajectgezellen hanteren vertaalde vragenlijsten in het Engels en Frans, dewelke door zichzelf of in het partnerschap werden vertaald. Andere trajectgezellen hanteren digitale applicaties zoals Google Translate en DeepL, waarbij deze zowel door de trajectgezel worden gehanteerd als, zelfstandig, door de deelnemers. Trajectgezellen gaven aan dat ze moeilijk konden inschatten of de vragen correct vertaald werden en dat sommige talen soms niet beschikbaar zijn. Één trajectgezel geeft aan dat er vaak met een tolk gewerkt wordt. Wanneer vertalingen niet begrepen worden door de deelnemers, geven trajectgezellen ook aan dat ze werken met tekeningen en gebaren ('met handen en voeten'). Een vierde manier van ondersteunen is het werken met alternatieve of meer visuele, voorstelling van de antwoordcategorieën. Dit kan door het toevoegen van cijfers (1 tot 6) aan de antwoordcategorieën, het toevoegen van kleuren, smileys, pictogrammen en symbolen (+ en -). Een vijfde manier van ondersteunen die aangehaald wordt is het stellen van vragen aan de deelnemer. Deze vragen kunnen inzichten genereren bij de deelnemer die hem of haar kan helpen de vraag te beantwoorden. Bijvoorbeeld kan de dienstverlener zelf vragen aan de deelnemer om voorbeelden te bedenken i.p.v. deze zelf aan te reiken. Soms stellen trajectgezellen ook vragen als ze het gevoel hebben dat de deelnemer een antwoord geeft dan het antwoord dat ze zelf in gedachten hebben.

I: Heb je soms gebruik gemaakt van vertaalde vragenlijsten of vertaalapps?

R: Ja één keer heb ik wel voor een iemand uit Palestina, dat hij zelf foto's nam en het kon vertalen. Dat was wel gemakkelijk. Hij moest het wel een beetje in het Nederlands eerst proberen van mij, maar dat bleek toch te moeilijk omdat hij ook nog niet zo goed kan lezen in het Nederlands, dus dan heeft die gewoon foto's genomen en vertaald en dan ging het wel vlot eigenlijk.

Respondent 7

Nagenoeg alle trajectgezellen geven aan dat ze proberen om de antwoorden van de deelnemers niet te beïnvloeden. Enkele trajectgezellen geven aan dat ze zich bewust zijn van eventuele sturing of bias die mogelijk optreedt wanneer zij de deelnemer ondersteunen bij het beantwoorden van de vragen. Ze beseffen dat ze, door voorbeelden te geven en de vragen contextualiseren de deelnemers in een bepaalde richting sturen. Door met de deelnemer in dialoog te gaan over de antwoorden kan het soms ook zijn dat ze het antwoord nog bijsturen. De trajectgezellen geven ook aan dat het perspectief van de

deelnemer zeer belangrijk is en dat ze dat steeds proberen te capteren met de vragenlijst. Al geven ze even vaak aan dat het antwoord dat de deelnemer geeft niet volledig strookt met de inschatting die ze zelf hadden. Heel wat trajectgezellen geven aan dat ze niet het gevoel hebben dat er sociaal-wenselijke antwoorden worden gegeven, maar dat deelnemers zichzelf wel vaak verkeerd inschatten. In het luik rond relevantie en draagvlak gaan we hier dieper op in.

R: ja, wordt er vrij positief gescoord vind ik.

I: Is dat iets dat je ook met hen bespreekt?

R: Een beetje ja, maar ik vind dat een moeilijke. Enerzijds wil ik niet beïnvloeden, want kan ik zeggen "ik geloof daar niks van"? Wat ik wel soms doen bijvoorbeeld rond hulp vragen, "hoe doe je dat dan?" en "bij wie?" enzo verder. Of als het dan gaat over zijn er mensen die je als vriend beschouwt, "benoem ze een keer", "wie zijn dat dan?". Dat we daar beeld van krijgen. En als er dan eigenlijk weinig of niks komt, dan is dat het teken dat hun antwoord als dat positief gezet wordt, niet klopt. Ik heb al een paar gevraagd: "blijf je dan bij dat antwoord? Ja? ok, ja of nee?", sommigen veranderen dan een keer.

I: Maar u hebt wel al gechallenged of...?

R: Beetje ja, maar ik vind het een moeilijken, ik wil ook niet beïnvloeden. Want dan, ja, dan wordt mijn mening of wordt het gemanipuleerd. Allez, gemanipuleerd is een sterk woord, maar dan geef je het wat richting he. Dus ja.

I: En dat wil je vermijden?

R: Ik vermoed dat dat niet de bedoeling is? Ik wil dat vermijden, persoonlijk, ik maak daar een punt van.

Respondent 5

HAALBAARHEID VAN HET AFNEMEN VAN DE VRAGENLIJST

Hoewel het soms wat moeite kostte, waren er heel wat trajectgezellen die aangaven dat het haalbaar was om de vragenlijsten in te vullen. Hoeveel moeite hiervoor nodig was, ging in sterke mate af van de kennis Nederlands van de deelnemer. Bij de trajectgezellen die voornamelijk niet-Nederlandstaligen begeleiden waren de meningen verdeeld. De meeste trajectgezellen die wij gesproken hebben gaven aan dat het zeker haalbaar was om de vragenlijst in te vullen met personen met een beperkte kennis van het Nederlands, al werden er in dat geval soms kanttekeningen geplaatst bij de kwaliteit van de antwoorden.

Er waren echter verschillende redenen waarom de trajectgezellen het soms als moeilijk, of in sommige gevallen zelfs als onhaalbaar, zagen om de vragenlijst af te nemen tijdens de beginfase. Deelnemers zitten in die beginfase van een traject vaak in een precaire situatie en worden geconfronteerd met acute problemen. In dat geval schatten de dienstverleners in dat het niet bevorderlijk is voor het traject om de vragenlijst op dat moment in te vullen om verschillende redenen. Ten eerste wil men in deze fase van het traject een vertrouwensband met de deelnemer opbouwen. Deze vertrouwensband wordt als cruciaal

gezien voor het slagen van het verdere traject. Trajectgezellen geven aan dat het afnemen van de vragenlijst op het verkeerde moment het vertrouwen tussen deelnemer en trajectgezel zou schaden. Bovendien wordt de vragenlijst door enkele trajectgezellen ook in niet-precaire situaties gezien als een obstakel bij het opbouwen van een vertrouwensband met de deelnemer. Ten tweede verwacht men ook dat het afnemen van de vragenlijst in die situatie de deelnemer zou kunnen schaden. Als de deelnemer zich in een slechte gemoedstoestand bevindt, kan het invullen van de vragenlijst als confronterend worden ervaren, wat op zijn beurt de gemoedstoestand nog verder zou kunnen verslechteren. Ten derde wordt aangegeven dat de deelnemer vaak verwacht dat er direct wordt ingegaan op de hulpvragen, en dat de bijkomende vragen rond empowerment die vanuit het traject gesteld worden niet als urgent worden ervaren door de deelnemer. Trajectgezellen vrezen daardoor dat het afnemen van de vragenlijst wrevel bij de deelnemer zou kunnen veroorzaken. Omwille van deze redenen besluiten trajectgezellen soms om de vragenlijst niet onmiddellijk in te vullen. Ze hebben daarnaast ook schrik dat de deelnemers, indien niet aan bepaalde voorwaarden voldaan is (bv. voldoende vertrouwen), niet meer naar de begeleiding zouden komen. In sommige gevallen vullen ze de meting dan op een later moment in. In een minderheid van de gevallen besluit de trajectgezel om de vragenlijst zelf in te vullen.

Het eerste gesprek dat wij doen is een intake en dat is al over allerlei levensdomeinen bevragen. Maar heb ik heb best ook echt veel mensen die komen: "Ik heb een vraag naar betaald werk. Ik wil dat je daar nu mee aan de slag gaat" en als je dan begint in het tweede gesprek van: "we gaan nu een keer allemaal persoonlijke vragen stellen" dan ben ik ook wel soms bang dat ik ze kwijt ga raken want. Ik denk dat dat soms voor hen ook verwarrend kan zijn. Ja, "ben jij nu voor werk of voor andere zaken?", maar ik denk dat ons project specifiek is en dat wij wel nog veel rond werk werken en andere partners hebben soms minder zo die harde focus op werken hebben.

Respondent 12

Ook voor het afnemen van de eindmetingen hadden trajectgezellen vaak nog geen duidelijke aanpak. Ze zagen bovendien ook verschillende uitdagingen. Zo is het niet altijd te voorspellen wanneer een deelnemer uitstroomt uit het begeleidingstraject of als het traject afgerond wordt. De deelnemer kan er ook zelf voor kiezen om het traject af te ronden. In dat geval is het soms moeilijk om de deelnemer te motiveren om de eindmeting nog af te nemen. Dat komt omdat deelnemers vaak andere verplichtingen hebben (werk, zorg voor kinderen,...) en de relevantie ervan niet of onvoldoende inzien. Die onvoorspelbaarheid maakt het soms moeilijk om de afname van de vragenlijst in te plannen. Ook zijn er deelnemers waarbij het contact met de trajectgezel plots wegvalt en er geen zicht is op de huidige situatie van de deelnemer. Ze slagen er daardoor dus niet altijd in om effectief een eindmeting af te nemen.

Daar heb ik nog niet echt over nagedacht. Daarstraks vroeg je of ik al ervaring had met andere meetinstrumenten. Die werden toen toegepast in het eindgesprek, dus de laatste keer dat je die persoon in een gesprek hebt. Wat ik daaruit geleerd heb, is dat het voor sommigen moeilijk is om een eindgesprek te voeren. Omdat ze bv. al aan het werk zijn en je ze niet meer tot bij jou krijgt. En voor sommigen is dat ook een vreemd moment, omdat ze dan precies een positieve boodschap willen geven, zo op het einde van het traject. En dan antwoorden ze misschien veel sociaal wenselijker. Dus ik vind het een goede vraag. En het zet me wel aan het denken. Zoals dat de eindmeting misschien niet hoeft te wachten tot het einde van hun traject maar dat het even goed één maand of twee maand voordien, als je weet dat je al richting het einde van het traject aan het gaan bent.

Respondent 10

ONDERSTEUNING DOOR EUROPA WSE BIJ DE AFNAME

Trajectgezellen zijn dikwijls vragende partij voor meer uitleg en begeleiding vanuit Europa WSE. Om de trajectgezellen te ondersteunen bij de afname van de vragenlijst werd er door Europa WSE een handleiding opgesteld. Niet alle trajectgezellen waren hiervan echter op de hoogte. Anderen geven aan dat ze de handleiding wel lazen, maar dat ze de inhoud al grotendeels vergeten zijn of ze niet volledig of grondig konden lezen. Vragen zoals “Wat doet Europa WSE met de resultaten?” en “Waarom wordt empowerment gemeten?” vonden de trajectgezellen moeilijk te beantwoorden, terwijl deze informatie in de handleiding vervat zit. De beperkte kennis van de handleiding had volgens één trajectgezel te maken met de grote hoeveelheid aan informatie die trajectgezellen moesten verwerken aan de start van het partnerschapsproject en de opstart van het lokale partnerschap. Soms wordt aangegeven dat de handleiding een goede plaats zou kunnen zijn om enkele punten te behandelen waar trajectgezellen mee worstelen. Een trajectgezel raadt bv. aan om in de handleiding nog meer te expliciteren hoe je als trajectgezel de empowermentmeting kan aanbrengen en afnemen met de deelnemer. Anderzijds werd ook aangegeven dat het doornemen van de handleiding ook niet te tijdsintensief mag zijn. Sommigen gaven ook aan dat ze van hun projectcoördinatoren instructies ontvingen in verband met de empowermentmeting. Die instructies strookten niet steeds volledig met wat in de handleiding stond.

Trajectgezellen geven ook aan dat ze hopen dat de resultaten op een duidelijke manier zullen worden teruggekoppeld. Daarbij willen sommigen ook betrokken worden bij de discussie over hoe de meting er in de toekomst zou kunnen uitzien. Ze geven ook aan dat ze graag terugkoppeling willen over de resultaten van deze evaluatieoefening. Velen hopen dat er enkele aanpassingen aan het instrument worden gemaakt en dat daar ook trajectgezellen bij betrokken worden. Op die manier hopen ze de relevantie van het meetinstrument te verhogen.

In de handleiding als de theoretische achtergrond. Nu vind ik het moeilijk, want ik had het op voorhand diepgaand moeten lezen. Motivatie 'waarom en van waar het komt', die empowermentmeting, dat mis ik. Als het er niet in vermeld staat, dan moet dat wel duidelijk naar voren gebracht worden van 'waarom doen we dit', 'vanwaar komt dit', 'hoe is dit gegroeid' en 'wat is hier ook de objectieve meerwaarde van?'. Dan kijk ik ook meer assesmentgewijs naar, of er onderzoek naar is gedaan en wat zijn daar dan de positieve resultaten van en waarom zouden we het moeten gebruiken? Als ik daar meer of beter over geïnformeerd zijn, zou het ook anders zijn voor mij.

Respondent 18

3.3 Bruikbaarheid van de vragenlijst

DE VRAGENLIJST ALS WERKINSTRUMENT

De vragenlijst kan op verschillende manieren doorwerken in het begeleidingstraject. Als de vragenlijst, en wat eruit geleerd wordt, gebruikt wordt door de trajectgezel tijdens het traject, dan beschouwen we de vragenlijst als een **werkinstrument**. We hanteren hier een bredere definitie van werkinstrument, waarbij we niet enkel rekening houden met hoe trajectgezellen doelbewust en actief aan de slag gaan met de vragenlijst om de begeleiding mee te sturen, maar ook met doorwerking waar trajectgezellen minder bewust op inzetten. Dit laat ons toe om een gedetailleerd beeld te krijgen van potentiële doorwerking van het instrument.

Op de vraag of de trajectgezellen de empowermentmeting als werkinstrument hanteren in hun begeleiding, antwoordde de meerderheid dat ze dit niet of amper deden. Toch geven verschillende trajectgezellen aan dat de (resultaten van) vragenlijst in zekere zin doorwerkten in het traject. De empowermentmeting werd door enkele trajectgezellen dus wel gebruikt, maar vaak werd dit niet ervaren als een actief, bewust gebruik van de resultaten van de vragenlijst.

Enkele trajectgezellen gaven aan dat ze in dialoog traden met de deelnemer en/of acties ondernamen op basis van de antwoorden van de deelnemers. Dialoog over de gegeven antwoorden kan plaatsvinden zowel tijdens als na het invullen van de vragenlijst. Soms geven de antwoorden bepaalde inzichten aan de trajectgezel over de deelnemer, wat de begeleiding van de deelnemer in een bepaalde richting kan sturen, de trajectgezel attent maakt op enkele aandachtspunten of helpt de hulpvraag helder te krijgen. In die zin hielp de vragenlijst om de deelnemer en de uitdagingen waarmee deze geconfronteerd wordt beter te leren kennen. Enkele trajectgezellen betrekken de deelnemer uitgebreid bij dit proces en zetten hem of haar mee aan het stuur. Het fragment op de volgende pagina is een voorbeeld van hoe het gebruik van de vragenlijst er in de praktijk kan uitzien.

Een aantal begeleiders gaf aan weinig te leren over de deelnemer door de empowermentmeting, met uitzondering van diens zelfinzicht. Hierbij is het belangrijk dat de verworven inzichten rond zelfinzicht

zich niet baseren op de antwoorden van de deelnemer op de vraag rond zelfbeeld ('ik weet waar ik goed in ben'), maar op de mate waarin de deelnemer zichzelf, volgens de trajectgezel, onder- of overschat in het beantwoorden van de vragenlijst. In een gesprek nadien kan de trajectgezel hier op terugkomen en de deelnemer confronteren met eerdere uitspraken om meer duidelijkheid over zijn situatie te krijgen.

Sommigen gaven aan dat de vragenlijst gebruikt kon worden om, samen met de deelnemer, de vooruitgang die hij of zij gemaakt had in kaart te brengen. Het samen bekijken en bespreken van die vooruitgang kan motiverend werken. Wel werd aangegeven dat dit voor de doelgroep op een meer visuele manier zou moeten gebeuren (bv. met behulp van een spinnenwebdiagram) en het niet zou volstaan om gewoon de scores te vergelijken. Sommige trajectgezellen zetten hierop in, maar een trajectgezel gaf ook aan dat het aanmaken van die visuele voorstelling iets is wat een bijkomende tijdsinvestering vraagt. In het algemeen waren er echter nog weinig trajectgezellen die reeds (veel) eindmetingen hadden afgenomen. Het gebruiken van de vragenlijst om vooruitgang aan te tonen was in de meeste gevallen dus eerder een idee of voornemen dan een uitgevoerde praktijk. Deze reflecties kwamen er soms ook pas na enkele vragen. Het is dus onduidelijk of deze manier van het gebruiken van de vragenlijst ook effectief vaak zal plaatsvinden binnen de oproep.

Tijdens het interviewproces voor deze evaluatie kregen de trajectgezellen de kans om te reflecteren over hun gebruik van de empowermentmeting als werkinstrument. Dit zorgde er bij sommige trajectgezellen voor dat ze reflecteerden over hun aanpak en werking met de meting en de mogelijkheden die het instrument biedt om als werkinstrument te gebruiken. Verschillende van hen gaven tijdens het interview aan dat er mogelijk voordelen zijn aan de vragenlijst waar ze tot dan nog niet hadden over nagedacht, maar die ze in de toekomst mogelijk wel zouden gebruiken.

R: Bij sommigen ga ik er sneller door en laat ik hen eerst alles antwoorden en doe ik nadien de nabespreking, als de algemene email komt met het overzicht van de antwoorden. En dan laat ik die email vaak naar mijn eigen emailadres sturen, voor anderstaligen is dat makkelijker, en dan stuur ik het nadien naar hen door. Zodat zij het ook hebben. Maar tijdens die nabespreking ga ik wel dieper in op hun antwoorden. Dat is bij de iets lager taalvaardigen. Bij de sterker taalvaardigen doe ik het al tijdens de afname van de meting. Dan sta ik per vraag stil bij "waarom kiezen ze een bepaalde antwoordmogelijkheid". Bijvoorbeeld, 'ik neem vrijwillig deel aan activiteiten', als ze daar een hoge score geven, dan ga ik er bij hen op in van "oké, welke activiteiten doe je dan, met wie, hoe vaak...". En dan noteer ik ook wat zij er nog extra bij vertellen. En ik merk dat dat ook... Een aantal vragen daarvan hebben we al besproken in de eerste weken van hun traject, maar een aantal thema's nog niet. Dus ik vind het wel fijn dat dat ook de gelegenheid biedt om toch nog op een andere manier je deelnemer te leren kennen.

I: Is dit ook iets dat je begeleiding verder stuurt op een bepaalde manier, die informatie die je dan inwint?

R: Ja. Het lukt mij nog niet om het bij iedereen op dezelfde manier te doen. Maar bij sommigen doe ik het wel en dan vraag ik achteraf, "oké, bij deze en deze vragen heb jij jezelf lager gescoord. Welke van die zaken wil je nu graag in jouw traject samen met mij verder aanpakken?". Bijvoorbeeld, die laatste vraag, rond assertiviteit en opkomen voor jezelf als je iets belangrijk vindt, er zijn er ook een aantal die aangeven dat ze hun vragen wel durven stellen, maar ook niet altijd en niet bij alle personen. En uit die meting komt dat dan naar voren en dat biedt dan mogelijkheden om daar hen ook over te laten reflecteren en te kiezen of ze daar nu of op een later moment in hun traject al zichzelf in willen verbeteren of acties in willen ondernemen. Voor mij is de meting niet echt een 'moetje', in die zin dat het is om data te verzamelen voor WSE, maar ik probeer er ook de positieve kant van te zien dat je de info die er uit komt verder kan gebruiken in je traject. Dat lukt nog niet bij alle deelnemers, maar bij degenen waarvoor ik echt bijna één uur uittrek, of een halfuur, dat we dus de helft van ons gesprek over iets anders bezig zijn en dan de tweede helft die meting afnemen, dan heb je wel een half uur tot één uur en dan kan je het heel uitgebreid bespreken. Bij de deelnemers waarbij er veel meer speelt qua drempels, merk ik dat het soms iets sneller afneem en dat ik niet de ruimte neem om het heel uitgebreid te bespreken. Maar dat ik het dan op een ander moment doe, niet op het moment van de meting zelf. Maar dat we dan nog eens terugkomen op de mail en hun antwoorden op een later moment [...]

I: En hoe ga je daarmee om als je merkt dat iemand zich overschat? Of als je merkt dat jouw indruk van die persoon niet overeenkomt?

R: Dan probeer ik terug te gaan naar die schaal van percentages en met die 'plus' en 'min' bij. Dat is vaak voor sommigen nog makkelijker te begrijpen dan cijfers. Bijvoorbeeld als zij kiezen voor de eerste vraag, 'ik weet waar ik goed in ben', en als zij zeggen, 'ik ben het er helemaal mee eens', maar ik heb in eerder gesprek al eerder gemerkt dat ze eigenlijk geen of weinig competenties van zich zelf kunnen opsommen, dan durf ik dit wel in vraag te stellen. "Oké, jij duidt hier nu 'helemaal eens' aan, als ik het voor jou zou scoren, dan zou ik iets anders kiezen." Dus soms geef ik ook mijn score. Ik geef mijn eigen idee niet bij alle vragen of niet standaard bij de negen vragen, maar wel als ik merk, oei, hier, schatten ze zichzelf vaak anders in. En dat is vooral bij die eerste vraag 'waar ben ik goed in' en ook de vragen rond durven hulp vragen en weten waar je terecht kan bij je vragen en ook de laatste vraag rond assertiviteit. Omdat dat dingen zijn die je toch al kan observeren in de eerste periode van een traject.

Respondent 10

Trajectgezellen halen ook verschillende zaken aan die het bemoeilijken om de vragenlijst te gebruiken als werkinstrument. Een trajectgezel geeft aan dat het vanaf de start soms al duidelijk is waarrond zal gewerkt worden. Zeker als de deelnemer doorverwezen werd vanuit een andere organisatie die bijkomende informatie heeft meegestuurd. Het invullen van de vragenlijst wordt in dat geval vaak louter als een administratieve plicht zonder meerwaarde voor de deelnemer ervaren. Er werd ook aangegeven dat de vragen te generiek zijn om echt veel uit te leren en dat er geen mogelijkheid voorzien is om extra notities te nemen. Hoewel uiteraard de mogelijkheid bestaat om bijkomende (open) vragen te stellen en zelf notities te nemen, beperken verschillende trajectgezellen zich tot de vragen uit de empowermentlijst. Trajectgezellen vermijden het spontaan stellen van bijkomende vragen omwille van verschillende redenen. Enkele respondenten gaven aan dat ze de antwoorden van de client niet willen beïnvloeden en er daarom ook niet dieper op ingaan. Soms hebben ze nog niet hebben stilgestaan bij de mogelijkheid om extra vragen te stellen of hebben ze er op dat moment geen ruimte voor in de begeleiding. Vaak spelen er immers ook nog andere, dringende problemen die tijdens de begeleiding dan de voorrang krijgen op een dialoog omtrent de vragen en antwoorden. Om het instrument te kunnen gebruiken als werkinstrument is het ook nodig dat er open over de antwoorden kan worden gesproken, ook als die niet in lijn liggen met de inschatting van de trajectgezel. Sommige trajectgezellen geven aan dat het bediscussiëren van antwoorden met de deelnemer moeilijk is indien er nog geen vertrouwensband is opgebouwd. Ze geven aan dat de meting heel wat persoonlijke vragen bevat en het daarom ook zonder een gesprek rond de antwoorden al moeilijk is om de meting af te nemen. Ze geven daarbij aan dat dit vooral bij het afnemen van een startmeting speelt. Omwille van deze zaken geven verschillende trajectgezellen aan dat ze weinig meerwaarde voor de deelnemer zien in het gebruiken van de vragenlijst.

DE VRAGENLIJST ALS MEETINSTRUMENT

In principe zou de vragenlijst ook gebruikt kunnen worden als **meetinstrument** door de partnerschappen. Geen enkele trajectgezel gaf echter aan dat ze effectief aan de slag gaan met de kwantitatieve gegevens om de dienstverlening op projectniveau te bekijken. De bedenkingen die trajectgezellen hebben bij de validiteit van de vragenlijst (zie 3.4) zorgden ervoor dat ze terughoudend waren bij het interpreteren en gebruiken van de resultaten. Vaak geven de trajectgezellen ook aan dat ze verwachten dat inzichten die hieruit zouden kunnen voortvloeien vanuit Europa WSE zouden worden aangeleverd.

COMPLEMENTARITEIT MET EIGEN INSTRUMENTEN TRAJECTGEZELLEN

Er waren ook heel wat trajectgezellen die de meerwaarde van de vragenlijst voor hun werking in vraag stelden en aangaven dat ze hetzelfde of meer bijleren over de deelnemer op basis van andere, **eigen werkinstrumenten**. Deze werkinstrumenten worden bijvoorbeeld ingezet in de begeleiding vóór de empowermentmeting om inzicht te krijgen in de huidige situatie, inclusief de heersende multiproblematiek, van de deelnemer. Een voorbeeld van een tool die hiervoor regelmatig gebruikt wordt

door trajectgezellen is de Evoluator, die in het kader van de Missing Link methodiek werd ontwikkeld. In de Evoluator wordt o.a. ook gepeild naar sociaal netwerk, zelfbeeld en positieve ingesteldheid (Van Dooren, 2014). De overlap met de vragen uit de empowermentmeting is hier duidelijk aanwezig, waardoor de trajectgezellen niet altijd veel bijleren over de deelnemer. Het meetinstrument wordt dan vaak als een administratieve last en plicht ervaren. Bij heel wat trajectgezellen hangt wat ze leren uit de empowermentvragenlijst sterk samen met wat ze ook leren uit andere instrumenten die ze gebruiken. In dat geval is het niet altijd duidelijk te onderscheiden in welke mate de acties die volgen op het invullen van de vragenlijst ook effectief het gevolg zijn van de vragenlijst. Er zijn echter ook trajectgezellen die aangeven dat er overlap is met de andere instrumenten die ze gebruiken, maar dat deze overlap niet volledig is en dat ze op sommige domeinen toch nog bijleren over de deelnemer. In die situaties kan de vragenlijst helpen om een breder beeld te krijgen van het leven van de deelnemer.

Ik zou het liefst gewoon begin en eind. Omdat op dit moment is het voor de beide deelnemers eerder een frustrerend iets, dan dat ze daar iets uithalen. Ik merk voor mij als coach dat ik eigenlijk vanuit die vragenlijst niet iets haal dat ik zeg van hier kan ik mee aan de slag of dit geeft mij een signaal waar ik mee verder kan of weet ah oei dat heb ik op geen enkele andere manier te weten kunnen komen. Dus dat is eerder een moet dan dit draagt bij aan het coachingsverhaal. Ja en zeker omdat we nu, vanuit het project in het projectdossier is heel specifiek beschreven dat we de participatieladder als instrument gebruiken om te zien van de stappen, maar dat is niet gekoppeld aan dit. Dat gaat willen zeggen eigenlijk ook intern naar nog een andere meting gaan gebruiken met die participatieladder om onze eigen werking wat te evalueren, maar dan ga je met heel veel verschillende systemen beginnen zitten.

Respondent 1

VRAGEN UIT DE VRAGENLIJST

Uiteraard werd niet elke vraag uit de vragenlijst op dezelfde manier ervaren door de deelnemers en/of de trajectgezellen. Sommige vragen werden als moeilijk of irrelevant ervaren, andere als confronterend en bij nog andere vragen gaven de trajectgezellen aan dat deelnemers zichzelf niet goed konden inschatten. Deze zaken bepalen uiteraard ook de mate waarin de vraag bruikbaar kan zijn tijdens het traject of om vooruitgang in kaart te brengen. Hieronder beschrijven we, per vraag, hoe de trajectgezellen de vragenlijst inschatten.

INTRAPERSONLIJKE COMPONENT

1. ZELFBEELD – IK WEET WAAR IK GOED IN BEN

Inhoudelijk sluit de vraag goed aan bij de begeleidingstrajecten. Meerdere trajectgezellen geven aan dat ze in hun begeleiding inzetten op (aspecten van) zelfbeeld en hier tijdens het traject versterkend op

werken, wat zich vertaalt in het al dan niet vinden van een mogelijke job die aansluit bij de interesses of kwaliteiten van de deelnemer.

Dit item wordt door sommige trajectgezellen omschreven als 'vaag', 'breed' of 'te algemeen'. Ze geven aan dat de deelnemers niet goed begrijpen naar wat er juist gepeild wordt, zoals wat 'goed zijn in iets' kan betekenen in hun eigen context of leefsituatie. Bijgevolg vereist deze vraag soms extra ondersteuning vanuit de trajectgezel, zoals het geven van concrete voorbeelden of het stellen van verduidelijkende of verdiepende (bij)vragen. Heel wat trajectgezellen geven daarnaast aan dat deelnemers zich overschatten bij het beantwoorden van deze vraag, waarbij de deelnemer een zeer positief antwoord kiest (antwoordcategorieën 'eens' of 'helemaal eens') dat niet strookt met de inschatting van de trajectgezel. Een trajectgezel geeft aan dat "het reflectief vermogen" bij sommige deelnemers beperkt is. Een andere trajectgezel stelt bij deze vraag dat er ook deelnemers zijn die zichzelf zeer negatief inschatten en wijst daarbij op een onderschatting door de deelnemer: "Je hebt mensen die heel onzeker zijn, terwijl die wel studies hebben gedaan en werkervaring hebben. Dus dat je denkt die zouden toch iets moeten kunnen zeggen, terwijl die zichzelf heel negatief inschatten" (Respondent 1). Een andere trajectgezel omschrijft deze vraag als "een heel confronterende vraag" en stelt dat er nood is aan verdere ondersteuning en positieve bekrachtiging van de deelnemer opdat de vraag niet negatief inwerkt op het verdere begeleidingstraject.

Voor mij lijkt dat een heel duidelijke vraag en ik weet direct dat dat over kwaliteiten of competenties of mijn vaardigheden gaat. Maar ik was eigenlijk verrast dat het zo'n onduidelijke vraag is. Ook al hebben we het tijdens de vorige gesprekken met hen al gehad over kwaliteiten en waarin ze goed zijn. Dus het lijkt precies dat als die vraag in de vragenlijst komt, ze niet de koppeling kunnen maken met naar wat er hier juist gepeild wordt.

Respondent 10

PERSPECTIEF - IK KIJK POSITIEF NAAR DE TOEKOMST

Over het algemeen begrijpen de deelnemers deze vraag goed. Enkele trajectgezellen geven ook aan dat ze dit een interessante en/of relevante vraag vinden voor het begeleidingstraject en dat ze verwachten dat hierop vooruitgang wordt gemaakt. Echter kan deze vraag, net zoals de vraag omtrent zelfbeeld volgens enkele trajectgezellen, confronterend zijn voor de deelnemer of, zelfs, belemmerend werken op het begeleidingstraject, indien de deelnemer zich in een negatieve gemoedstoestand bevindt (bv. ten gevolge van een laag psychisch welzijn en/of crisissituatie bij een startmeting). In dat geval zijn trajectgezellen minder geneigd om deze vraag voor te leggen. Enkele trajectgezellen geven ook aan dat het antwoord dat zij verwachtten en het antwoord van de deelnemer op deze vraag in sommige gevallen verschilt van elkaar en er dus volgens hen in sommige gevallen sprake is van een 'overschatting' door de deelnemer. Één trajectgezel gaf hierbij het voorbeeld van een deelnemer die zichzelf hoog scoorde op

de vraag omwille van haar religieuze achtergrond. Dit maakt het bijgevolg moeilijk om een evolutie op deze dimensie in kaart te brengen.

Je moet misschien goed beseffen dat de mensen die bij ons komen vaak in crisis zijn, helemaal in het begin van hun traject. Dan vallen zo'n vragen heel slecht. "Ik kijk positief naar de toekomst." Ik had hier vorige week een casus van een man die zelfmoordgedachten had en die het helemaal niet zag zitten. Als je dan zo'n vraag zou moeten stellen... Ik heb dat bij hem ook niet gedaan. Ik durf die vraag zelfs niet stellen.

Respondent 14

ZELFEFFECTIVITEIT - IK GELOOF DAT IK MIJN PROBLEMEN ZELF KAN OPLOSSEN.

Opnieuw geven heel wat trajectgezellen aan dat deelnemers zichzelf overschatten bij het beantwoorden van deze vraag. Ze stellen namelijk vast dat deelnemers zichzelf vaak hoog scoren op dit item bij de startmeting, terwijl dit niet lijkt te stroken met hun deelname (en nood) aan het begeleidingstraject in een lokaal partnerschap. Hierbij maken trajectgezellen de aanname dat er gepeild wordt naar de vaardigheden van de deelnemer, en niet naar hoe deze zichzelf inschat. Deze vraag wordt wel als relevant ervaren omdat ze inzicht geeft in hoe de deelnemer denkt over zichzelf.

Niet iedereen heeft goed zelfinzicht. En dan probeer je wel te duiden, van "klopt dit wel?". Bv. "Ik geloof dat ik mijn problemen zelf kan oplossen", zijn er mensen die dit wel aanduiden en dit ook echt geloven. Maar toch zitten ze in de shit. Maar dan stellen ze oplossingen voor voor problemen, die totaal niet realistisch zijn. Maar dit is dan hun beleving en dat is moeilijk om in vraag te stellen.

Respondent 15

INTERPERSOONLIJKE COMPONENT

SOCIAAL NETWERK - ER ZIJN MENSEN DIE IK ECHT ALS VRIEND BESCHOUW.

Deze vraag wordt door heel wat trajectgezellen wel als interessant ervaren, maar ze geven aan dat dit niet in elk traject relevant is. Het hebben van vrienden wordt door de deelnemer zelf soms als een minder belangrijke of prioritaire randvoorwaarde gezien in het verbeteren van de huidige leefsituatie en/of wegwerken van mogelijke drempels naar de arbeidsmarkt. Het zou dus meer moeten gaan over hoe de deelnemer zijn eigen netwerk beleeft, eerder dan over het al dan niet hebben van vrienden. Een andere trajectgezel geeft aan dat de vriendenkring van een deelnemer iets is waarop zij als trajectgezel weinig controle over of invloed op hebben en het dus moeilijk is om in dialoog te treden rond deze vraag. Er wordt dan ook door de meeste trajectgezellen weinig vooruitgang verwacht in de meetresultaten van dit item. Toch geven veel trajectgezellen aan dat ze een sociaal netwerk wél relevant en belangrijk vinden voor de deelnemers. Een trajectgezel stelt daarbij voor dat het belang van dit aspect misschien duidelijk wordt indien de vraag anders wordt geformuleerd of er een bijvraag wordt toegevoegd.

Die vragen over de vrienden en de buren, meer over het netwerk dat ze hebben, vind ik iets minder relevant. Omdat dit ook al op een andere manier besproken wordt in hun traject. En daar speelt de persoonlijkheid van de deelnemer mee. Ik snap dat die vragen erin zitten, omdat je ergens wil meten of de doelgroep, in de ruime zin, ... Kwetsbare doelgroepen zijn vaak geïsoleerde mensen die eigenlijk weinig netwerk hebben. Dat snap ik dat je dat wil meten. Maar ik vind het minder relevant om aan empowerment te linken omdat het afhangt of dat ze graag veel of weinig buren hebben. Dat vind ik dat dat weinig zegt over hun groei. [...] Maar moest ik het persoonlijk invullen, in mijn situatie, ... Ik heb een bepaald netwerk, maar ik heb niet meteen de behoefte om dat te vergroten en daarin acties te ondernemen. Dus ik zou dan een eerder positieve score aanduiden. En als je het dan vergelijkt tussen meetmomenten en je score blijft positief... Hoe ga je die score dan interpreteren? Dat is gewoon dezelfde score omdat die persoon geen behoefte heeft om rond dat thema acties te ondernemen. Aan de andere kant vind ik het ook wel goed dat ze erin zitten, want het gaat ook over hoe hard iemand participeert aan de samenleving.

Respondent 10

KRITISCH BEWUSTZIJN - IK WEET WAAR IK MET MIJN VRAGEN TERECHT KAN.

De trajectgezellen merken dat deelnemers de vraag “ik weet waar ik met mijn vragen terecht kan” niet altijd begrijpen of interpreteren zoals bedoeld vanuit de empowermentmeting, namelijk ‘kritisch bewustzijn van sociale mogelijkheden en hulpbronnen’. Deze deelnemers zien het begeleidingstraject van Lokale Partnerschappen als het als antwoord op deze vraag: “Ik weet waar ik met mijn vragen terecht kan”, dan antwoorden ze altijd, “ah ja, bij u”, en dan denk ik vaak, “ja, maar wat als ik er niet meer ben?” (Respondent 15). Ook enkele trajectgezellen gaven tijdens de interviews aan dat ze de vraag niet goed begrepen en zoeken de verklaring voor dat niet-begrijpen of niet-relevant vinden van de vraag in de formulering van de vraag. Zo wordt er gesteld dat de vraag te algemeen geformuleerd is en beter specificeert welke soort vragen dit kunnen zijn en welke (soort) personen of instanties er bedoeld wordt. Een andere trajectgezel geeft aan dat deze vraag moeilijk te vertalen is, waardoor die sowieso concrete voorbeelden moet geven aan de deelnemer ter verduidelijking van de vraag. Toch geven andere trajectgezellen aan dat ze dit kritisch bewustzijn of de kennis die deelnemers vergaren over hun mogelijke hulpbronnen belangrijk vinden voor de zelfredzaamheid van deelnemers na het begeleidingstraject en hier tijdens dat traject op inzetten.

Vaak bijvoorbeeld proberen we wel... Ze komen met hun vragen allemaal bij ons, waarmee ze beter bij het OCMW terecht kunnen, en dat je daar probeert die brug te maken. En is dat waar je na een tijdje naartoe werkt. Dat al die vragen niet bij u komen, maar bij de reguliere diensten die er zijn. Dat ze daar ook effectief durven en op de juiste manier hun vragen stellen. Dus ja, dat zijn dingen waar we dus rond werken in een traject.

Respondent 12

GEBRUIKEN HULPBRONNEN - IK DURF OM HULP VRAGEN

Deze vraag werd door trajectgezellen weinig aangehaald als een goede of slechte vraag. In het algemeen wordt ze als vrij duidelijk en eenvoudig gezien. Wel wordt aangehaald dat ook het antwoord hier sterk afhankelijk kan zijn van de context. Zo zal het antwoord verschillen afhankelijk van waarvoor hulp wordt gevraagd en aan wie hulp wordt gevraagd. Het antwoord op de vraag “ik durf om hulp vragen” wordt door sommige trajectgezellen wel als interessant omschreven, aangezien het inzicht kan geven over hoe de persoon de hulpverlening benadert.

De info dat je er uit krijgt, ga je zelf ook wel aandachtig voor zijn. Moest er iets interessant zijn, ga je dat ook wel gebruiken dan. Bv. De vraag van of ze durven hulp vragen, als ze dan zeggen, ik durf dat niet, of ik ga dat niet doen; dan weet je wel dat je voldoende aandachtig moet zijn want ze gaan zelf niet naar mij komen met hun vragen, of ze gaan het zelf niet aangeven.

Respondent 15

GEMEENSCHAPSCOMPONENT

BETROKKENHEID SAMENLEVING - IK NEEM VRIJWILLIG DEEL AAN ACTIVITEITEN IN MIJN OMGEVING.

Net zoals bij de vraag “er zijn mensen die ik echt als vriend beschouw” wordt bij deze vraag aangegeven dat de relevantie van deze vraag sterk afhangt van de nood die de deelnemer ervaart. Niet elke deelnemer wil deelnemen aan activiteiten in de omgeving. Ook is het voor deelnemers vaak onduidelijk welke activiteiten hieronder zouden kunnen vallen. In het algemeen wordt de vraag wel als interessant beschouwd omdat het inzicht kan geven in het leven van de deelnemer en hoe de begeleiding hierop zou kunnen inspelen. Een trajectgezel geeft ook aan dat hierop inzetten andere hulpvragen kan naar boven brengen tijdens het traject.

I: Nog vragen die minder relevant zijn?

R: Iets relevanter dan de vraag van mijn burens: ik neem vrijwillig deel aan activiteiten, die vraag vind ik ook heel dubbel. Het is niet omdat iemand minder deel neemt aan activiteiten in de omgeving, dat dat ook iets zegt over diens beleving daarin. Het kan ook zijn dat iemand weet van activiteiten in de omgeving maar daarvoor kiest om daar niet aan deel te nemen en dat dan ook zo prima vindt. Dat is iets minder relevant.

Respondent 18

VERBONDENHEID - MIJN BUREN KENNEN MIJ

De vraag die peilt naar het kennen van de burens werd vaak aangehaald door trajectgezellen als de vraag waarmee ze de meeste problemen hebben. Zo wordt de vraag vaak niet als relevant ervaren omdat, ook hier, de nood om de burens te kennen afhangt van de deelnemer zelf en het niet kennen van de burens niet als problematisch wordt ervaren. Heel wat deelnemers hebben er immers geen behoefte aan om

hun buren te kennen. De meeste trajectgezellen geven dan ook aan dat ze hier niet rond werken en ook niet verwachten dat er hier vooruitgang op gemaakt zou worden, wat bevestigd wordt in de kwantitatieve analyse van de data. Enkel indien de deelnemer hier zelf rond wil werken wordt deze vraag als relevant gezien. Heel wat trajectgezellen begrijpen ook niet goed waarnaar gepeild wordt met deze vraag. Ze veronderstellen dat deze vraag peilt naar het sociaal netwerk, terwijl de bedoeling van deze vraag was om te peilen naar sociaal isolement en verbondenheid met de bredere samenleving.

Verschillende trajectgezellen geven ook aan dat deelnemers dit ook als een vreemde en soms confronterende vraag ervaren, waardoor ze wat ongemakkelijk werden of zelfs ontwijkend reageerden ("waarom moet je dat weten?"). De vraag is ook confronterend voor en moeilijk te beantwoorden door dak- en thuislozen. Verder werden er ook nog een aantal opmerkingen gegeven over hoe de vraag geïnterpreteerd moet worden. Het concept "buren" kan op verschillende manieren ingevuld worden (bv. mensen die naast je wonen, mensen die in hetzelfde appartementsgebouw wonen, mensen die in je straat wonen,...). Deelnemers worstelden vaak om dit concreter te maken. Tot slot gaven trajectgezellen ook aan dat sommige deelnemers gekend waren door hun buren, maar op een negatieve manier. Dit zou betekenen dat een hoge score niet noodzakelijk positief is.

I: Vind je hetgeen dat bevraagd wordt relevant voor hetgeen dat je doet?

R: Niet alles. Niet van die buren. Dat vind ik ook een rare. Ik ken mijn buren. Je weet dat er heel veel op straat leven, dan is dat een zure vraag. Meeste kennen hun buren ook niet en wat gaat er veranderen als ze hun buren wel kennen. Ik moet als coach niet inzetten dat je je buren leert kennen, dus dat vind ik een vraag die niet past. De rest vind ik wel goed. En ook omdat ik dan merk dat er deelnemers vragen van allez waarom vraag je dat? Ik vind dat soms wel een rare vraag, maar voor de rest vind ik de vragen wel goed.

Respondent 6

ADVOCACY - IK KOM OP VOOR MEZELF ALS IK IETS BELANGRIJK VIND

Deze vraag wordt regelmatig ervaren als een moeilijk vraag voor anderstaligen. Verder wordt ook aangehaald dat niet alleen het opkomen voor zichzelf belangrijk is, maar ook de manier waarop dat gebeurt. Verschillende trajectgezellen geven aan dat die nuance ontbreekt, maar dat deelnemers dit zelf ook niet steeds goed kunnen inschatten. Enkele trajectgezellen geven aan dat ze op deze vraag minder vooruitgang verwachten. Ze zien het opkomen voor zichzelf eerder als een relatief stabiel persoonskenmerk en vinden het moeilijk om hier echt een impact te hebben. Ze vinden het wel relevant om in kaart te brengen omdat het inzicht geeft. Niet enkel in hoe de begeleiding kan worden aangepakt, maar ook in hoe ze zich later op een werkvloer zouden kunnen gedragen.

Of ik kom op voor mezelf als ik iets belangrijk vind. Sommigen weet ik dat ze opkomen voor zichzelf, maar helemaal op de foute manier. Dus ze komen wel op voor zichzelf maar wel helemaal verkeerd, allez via roepen en uitschelden bijvoorbeeld. Dan zet je wel eens of helemaal eens, maar eigenlijk is de manier waarop niet zo positief. Het gaat heel vlot om in te vullen, maar soms zou ik wel zowat willen bijtypen. Maar dan ja.

Respondent 3

3.4 Relevantie, validiteit & draagvlak

RELEVANTIE VAN DE EMPOWERMENTMETING

In deze sectie bespreken we in welke mate de meting aansluit bij de praktijk van trajectgezellen en of ze het zinvol vinden om de verschillende aspecten te meten. Daarnaast speelt de vraag of de verzamelde gegevens, volgens trajectgezellen, ook nuttig zijn voor Europa WSE. We bekijken eerst hoe trajectgezellen empowerment begrijpen en hoe de vragenlijst zich verhoudt tot de begeleiding die ze aanbieden. Vervolgens gaan we na hoe trajectgezellen kijken naar de relevantie van de verzamelde gegevens voor Europa WSE.

Hoewel de meeste trajectgezellen aangeven dat ze empowerment een belangrijk concept vinden in hun begeleidingstrajecten, wordt het vaak op verschillende manieren gedefinieerd. De manier van conceptualiseren en operationaliseren die in deze meting gebruikt werd, sluit niet steeds aan bij hoe de trajectgezellen het concept invullen. In deze meting werd het concept op een brede manier ingevuld, met aandacht voor heel wat verschillende dimensies die onder drie componenten vallen: een intrapersonlijke component, een interpersoonlijke component en een gemeenschapscomponent.

Trajectgezellen omschrijven empowerment vaak als het versterken van mensen en hen “in hun kracht zetten”. Dat zou kunnen betekenen dat ze zelfvertrouwen hebben, zelfinzicht hebben, in zichzelf geloven en dat ze verantwoordelijkheid opnemen. Daarnaast wordt vaak verwezen naar een of andere vorm van zelfstandigheid. Er wordt vaak aangegeven dat het betekent dat mensen autonoom worden gemaakt, dat ze zelfredzaam of zelfstandig worden, dat ze hun eigen problemen kunnen oplossen, dat de begeleiding overbodig is en dat ze zelf stappen zetten. Vaak wordt empowerment dan ook niet gezien als een doel, maar eerder als een manier van werken waarbij de deelnemer zelf zijn traject in handen neemt. Het draait dan ook om de deelnemer te wijzen op zijn kwaliteiten en die te versterken.

In het algemeen lijken trajectgezellen in hun omschrijving dus vooral zaken uit de eerste component, de intrapersonlijke component aan te halen. Dat is ook de component waarop gemiddeld gezien het meest vooruitgang wordt genoteerd. Daarnaast wordt ook aangegeven dat het belangrijk is dat de deelnemer minder ondersteuning nodig heeft om zijn doelen te bereiken. Twee dimensies uit de intrapersonlijke

component leunen hierbij aan: het weten waar je met je vragen terecht kan (kritisch bewustzijn) en het durven om hulp vragen (gebruiken hulpbronnen). Dat zijn ook twee vragen waar een duidelijke vooruitgang op wordt genoteerd. Met hun omschrijvingen raken de trajectgezellen dus vaak aan de items waarop de meeste vooruitgang wordt geboekt. Dimensies uit de derde component, gemeenschapsgedrag, werden niet of zelden vernoemd en op deze items is ook minder of geen vooruitgang. Het lijkt er dus op dat voornamelijk (aspecten uit) de eerste en tweede component als relevant werden ervaren voor het meten van empowerment zoals het door de trajectgezellen werd ingevuld, en minder vanuit de derde component. Niet elke vraag werd dus steeds als relevant ervaren. Vooral de vragen rond sociaal netwerk, betrokkenheid samenleving en verbondenheid werden vaker beschreven als minder relevant (zie 3.3). Doordat de manier waarop empowerment in deze meting werd ingevuld niet volledig overlapt met hun definiëring, zijn ze niet altijd zeker wat ze exact aan het meten zijn.

Ik denk dat het heel belangrijk is om empowerend te werken. Niet evident voor mensen die in zorg werken en heel zorgend zijn. Iedereen gelooft er in en vindt dat belangrijk, maar je zit heel snel in een situatie waarin je zaken overneemt. Enkel iemand die ernaast staat kan dat objectief inschatten, om te zeggen van 'hier ben je eigenlijk zaken voor iemand aan het overnemen'. En dat is met de beste bedoelingen hé, om voor iemand te zorgen. Eigenlijk is het wel tegenstrijdig, want dat maakt dat mensen in een afhankelijke relatie terecht komen. En het helpt misschien wel op korte termijn, maar zeker niet op langere termijn. Ik vind empowerment heel belangrijk, maar het is zeker niet evident om empowerend te werken. Ik denk dat het dan wel belangrijk is om in een team te werken en dat je kritische vragen kan stellen aan elkaar in de trajecten. Empowerment is absoluut niet overnemen. Het is het tegenovergestelde van 'overnemen'.

Respondent 18

De meerderheid van de trajectgezellen geeft ook aan dat ze niet goed weten wat Europa WSE doet met de resultaten van de meting. Als ze hierover reflecteren komen twee verschillende potentiële motieven voor de empowermentmeting naar boven. Een eerste motief is dat Europa WSE zicht wil krijgen op de vooruitgang die gemaakt wordt in de oproep. Doordat er naast *hard outcomes* (bv. werk of opleiding) ook *soft outcomes* in kaart worden gebracht, krijgt Europa WSE, volgens de trajectgezellen, een breder beeld van wat er gebeurt in de oproep. Vele trajectgezellen spreken zich positief uit over de poging om ook deze outcomes mee te nemen en ze op die manier ook te valoriseren. Een tweede, hierbij aanleunend, motief dat wordt aangehaald tijdens de interviews is dat de verzamelde gegevens gebruikt kunnen worden om de partnerschappen ter verantwoording te houden. Ook hier hebben de trajectgezellen begrip voor, al geven ze regelmatig aan dat ze hier enkele bedenkingen bij hebben. Trajectgezellen geven aan dat ze het gevoel hebben dat de meetresultaten niet steeds een duidelijk beeld geven van de situatie op het terrein. Ze denken dat Europa WSE niet altijd een goede inschatting kan maken van de mate van empowerment bij hun deelnemers. Daardoor hebben ze schrik dat de cijfers een verkeerd beeld gaan geven, maar wel gebruikt gaan worden om conclusies op te baseren. Omdat

trajectgezellen het gevoel hebben dat de verzamelde informatie context mist, willen ze nog bijkomende informatie verzamelen en doorgeven aan Europa WSE. Ze wijzen op de grote variatie tussen trajecten en merken op dat er heel wat zaken zijn waar ze weinig vat op hebben.

wat ik heel... graag zou gerealiseerd zien worden is dat er niet te hard wordt vastgehouden aan dit meetinstrument, maar dat er wordt gekeken wat is er relevant voor alle partijen. En dat we zeggen, we willen dat wel meten maar dat dat op een andere manier kan zodat we daar ook voor de deelnemers en ons als coaches maar ook dat het voor WSE zichtbaarder wordt. Ik heb niet het gevoel dat jullie de resultaten gaan krijgen waar jullie eigenlijk een beeld van willen krijgen en dan vind ik dat eigenlijk een heel frustrerende opdracht om te doen met mensen voor alle partijen, terwijl je weet dat het resultaat niet echt iets gaat zeggen.

Respondent 1

VALIDITEIT VAN DE VRAGENLIJST

In deze sectie willen we nagaan of de vragen daadwerkelijk meten wat ze beogen te meten. Het is cruciaal om te onderzoeken of de vragen een accuraat beeld geven van empowerment en of ze aansluiten bij de ervaringen en percepties van trajectgezellen en deelnemers. We bekijken hier vooral de mate waarin er sprake is van indrukvaliditeit⁷. We bespreken met andere woorden hoe trajectgezellen de antwoorden op de vragen beoordelen.

In het algemeen liggen de antwoorden vrij dicht bij de antwoorden die in het experiment binnen de oproep Outreach & Activering werden gegeven (*Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten Empowermentmeting*, 2023). Ze lijken dus niet af te wijken van de antwoorden die op andere, wetenschappelijk gevalideerde, vragenlijsten worden gegeven. Een groot verschil met de vragenlijst die in het experiment gebruikt werd is dat er in deze versie veel minder items gebruikt werden. Het is hier dus moeilijk om de betrouwbaarheid van de antwoorden na te gaan.

Trajectgezellen stellen regelmatig de correctheid van de antwoorden in vraag. Bijna elke trajectgezel geeft aan dat er soms of zelfs regelmatig antwoorden gegeven worden door de deelnemers die ze zien als een onder- of overschatting. Doorgaans confronteert de trajectgezel de deelnemer niet met zijn of haar inschatting. Het vaakst geven trajectgezellen aan dat ze de indruk hebben dat deelnemers zichzelf overschatten. Zo geven ze relatief positieve scores op de vragen: “ik geloof dat ik mijn problemen zelf kan oplossen” en “ik weet waar ik goed in ben”. Veel trajectgezellen geven aan dat het op dit vlak deelnemers vaak ontbreekt aan zelfinzicht. In een aantal gevallen onderschatten sommige deelnemers

⁷ In 3.1 kwamen criteriumvaliditeit, convergente validiteit en divergente validiteit al beknopt aan bod.

zichzelf, volgens de trajectgezellen. Deze perceptie van een gebrek aan zelfinzicht wordt door de meeste trajectgezellen wel als een bruikbare observatie beschouwd. Het zet de trajectgezellen regelmatig aan om hierrond te werken in het traject. Het betekent echter ook dat de gegeven antwoorden, volgens hen, niet gebruikt kunnen worden om een goede inschatting te maken van het achterliggende concept en dus niet gebruikt kunnen worden om te meten. Verschillende trajectgezellen geven aan dat ze het jammer vinden dat ze hun eigen inschatting niet kunnen meegeven. Ze geven aan dat de score op zich een heel onvolledig beeld geeft van de werkelijke situatie.

Ik heb het gevoel nu als ik kijk naar de resultaten die ik krijg... jullie hebben niet eens wat ik erbij heb gehoord. Dat geeft zo'n vertekend beeld van de situatie. Ik ga mij niet kunnen voorstellen met hetgeen dat ik tot nu toe heb kunnen invullen dat jullie daar relevante informatie gaan kunnen uithalen om eigenlijk een besef te hebben van welke stappen die mensen hebben gezet.

Respondent 1

Er wordt ook aangegeven dat, doorheen het traject, de deelnemer vaak bepaalde inzichten opdoet en bijleert over zichzelf. Trajectgezellen vrezen dan dat deelnemers zichzelf op het einde van het traject niet meer overschatten en zichzelf lager zullen scoren dan tijdens de startmeting, ook al hebben ze tijdens het traject heel wat vooruitgang gemaakt. Er zijn dus verschillende trajectgezellen die verwachten dat de deelnemers, volgens de scores, achteruit gaan in het traject, maar dit wijten aan het overschatten in het begin van het traject. In de praktijk blijkt dat deelnemers effectief vooruitgaan, in termen van de scores, tijdens het traject, maar het zou kunnen dat het werkelijke effect onderschat wordt.

Trajectgezellen geven aan dat de vragen vaak als vrij algemeen worden ervaren. Soms geven ze bijkomende info of concrete voorbeelden, waardoor ze een invloed hebben op de antwoorden die worden gegeven. Meestal lijkt men zich bewust te zijn van deze invloed, maar heeft men het gevoel dat men toch een bepaalde context moet meegeven aan de deelnemer zodat deze de vraag op de juiste manier zou interpreteren. Ze zijn dan ook regelmatig zelf vragende partij naar concretere vragen, omdat deze gemakkelijker in te vullen zouden zijn voor deelnemers, en ze zelf ook minder de vraag zouden moeten interpreteren. De vraag "ik geloof dat ik mijn problemen zelf kan oplossen" werd hier als voorbeeld gebruikt. De problemen in deze vraag zouden kunnen gaan over het vinden van eten of over het oplossen van de eigen dakloosheidssituatie. De antwoorden zouden, naargelang de invulling door de deelnemer, sterk verschillen.

Er is meer nood aan concrete voorbeelden bij de stellingen, want sommigen geven dan antwoorden die eigenlijk niet kloppen omdat je de cliënten ondertussen al een beetje kent. Dan denk je ja eigenlijk klopt dat niet, maar ik mag mijn mening niet zeggen. Het is de mening van de cliënt. Dat moet gerespecteerd worden. In geen geval mag ik het antwoord beïnvloeden. Ik probeer wel duidelijk te maken van dat wordt er gevraagd of dat wordt er bedoeld en niet dat ze het verkeerd begrijpen. Wanneer ik concrete voorbeelden kan geven of geef dan begrijpen ze het beter. Wat niet altijd wil zeggen dat het antwoord dat ze geven klopt.

Respondent 8

Doorgaans ervaren de trajectgezellen de antwoorden van de deelnemers wel als oprecht, in de zin dat de antwoorden een eerlijke zelfinschatting zijn. Er wordt slechts eenmaal vermeld dat sommige deelnemers op een strategische manier zouden kunnen antwoorden, omdat ze op die manier de hulpverlening en ondersteuning die ze ontvangen in een bepaalde richting kunnen sturen. Er wordt iets vaker aangegeven dat deelnemers hun antwoord, al dan niet bewust, aanpassen omwille van de verwachtingen die er zouden zijn ten opzichte van hen. Trajectgezellen merken ook op dat hier soms culturele verschillen spelen. Zo gaf een trajectgezel aan dat een religieuze deelneemster zeer positief scoorde op de vraag “ik kijk positief naar de toekomst”. Zij gaf aan dat ze vertrouwen had in haar god om haar situatie te verbeteren. Een andere trajectgezel gaf aan dat sommige anderstaligen de vragenlijsten positief invulden, omdat ze het gevoel hadden dat de trajectgezel hierop beoordeeld werd. Dergelijke sociaal wenselijke antwoorden komen minder vaak voor dan vertekening door onder- of overschatting, maar werden toch enkele keren benoemd. Een aantal keer werd vermeld dat sommige deelnemers de vragen relatief snel invullen en er niet lang bij stilstaan.

I: Ervaar je vaak die sociaal-wenselijke antwoorden bij je deelnemers?

R: Ik vind het moeilijk om te benoemen of het over sociaal wenselijkheid gaat of het eerder over zichzelf onderschatten gaat. Of geen problemen zien waar er objectief gezien wel problemen zijn. Of ze dus inzicht hebben in hun eigen situatie. Specifiek voor anderstaligen heb ik dus wel gemerkt dat het misschien cultuurgebonden is. Ik denk soms, moesten we de vragenlijst laten invullen, door alle mensen die rond de deelnemer staan, bijvoorbeeld, ik als coach, of een begeleider van OCMW of iemand uit de psychische hulpverlening, die zouden denk ik andere scores zijn. Daaruit leid ik dan voor mezelf af, ik weet niet of dat correct is, maar dat de mening van de deelnemer het belangrijkste is en hoe hij of zij naar zichzelf kijkt. Maar ik vind het wel interessant om na te denken hoe ik hen zou scoren of hoe andere personen rond de deelnemer hen zouden inschatten op die domeinen.

Respondent 10

In sommige gevallen leiden twijfels over de kwaliteit van de antwoorden ertoe dat de trajectgezel de antwoorden zelf invult omdat deze een zo representatief mogelijke meting wil afnemen. Hierbij baseert de trajectgezel zich op informatie uit eerdere gesprekken. Deze trajectgezel gaf ook aan dat Europa WSE aangaf dat de bereikte profielen gezien hun relatief hoge scores mogelijks te sterk waren voor de oproep, maar dat deze indruk enkel gewekt werd doordat deelnemers zichzelf overschatten. Als de trajectgezel

de antwoorden voor hen zou invullen, zou de deelnemer veel zwakker scoren. Een trajectgezel, die zelf scores ingaf, gaf zelfs toe dat ze bij het invullen bewust de scores niet te hoog invulde zodat er nog ruimte zou zijn voor vooruitgang. Trajectgezellen die de vragenlijst invullen zonder hun deelnemers te bevragen zullen uiteraard ook een grote impact hebben op de geregistreerde antwoorden. Gegeven dat heel wat trajectgezellen aangeven dat deelnemers zichzelf overschatten, zullen de antwoorden die door trajectgezellen gegeven worden wellicht negatiever dan gemiddeld zijn.

DRAAGVLAK BIJ TRAJECTGEZELLEN OM DE VRAGENLIJST IN TE VULLEN

Een kleine meerderheid van de trajectgezellen stond relatief neutraal tegenover de vragenlijst. Zij hadden vaak enkele bedenkingen bij de vragenlijst, maar de werklast bleef beperkt en soms leerden ze iets bij over de deelnemer. Een duidelijke minderheid was echter kritisch over het gebruiken van de vragenlijst. Zij vonden het vaak moeilijk of ongepast om de vragenlijst af te nemen en stellen de bruikbaarheid van de antwoorden in vraag omwille van diverse redenen. Zoals eerder aangegeven zijn de voordelen voor de deelnemers van de empowermentmeting vaak niet duidelijk voor de trajectgezellen. Dit voedt deels de kritische houding van de trajectgezellen tegenover het meetinstrument. Slechts een beperkt aantal trajectgezellen was positief over de vragenlijst. Enkele trajectgezellen onderkennen ook het belang van meten tijdens dienstverlening. Hier werd echter doorgaans niet dieper op ingegaan. In het algemeen kunnen we concluderen dat er weinig trajectgezellen zijn die een duidelijke meerwaarde zagen van het gebruiken van de vragenlijst. Het draagvlak voor de empowermentmeting was dus beperkt.

Zoals besproken in 3.3 probeerden enkele trajectgezellen om die meerwaarde te creëren en gingen aan de slag met de antwoorden. Hierbij zetten de trajectgezellen vooral in op dialoog en op het in kaart brengen van de evolutie van empowerment.

DRAAGVLAK BIJ DEELNEMERS OM DE VRAGENLIJST IN TE VULLEN

Deelnemers die de vragenlijst invulden stonden doorgaans neutraal tegenover de vragenlijst, volgens de geïnterviewde trajectgezellen. Samen met de trajectgezel stonden ze slechts beperkt stil bij de vragen en zagen ook geen meerwaarde in het invullen ervan. Er was echter ook slechts beperkt weerstand bij het invullen. Zoals eerder aangegeven werd het invullen van de vragenlijst vaak gekaderd als een noodzakelijk onderdeel van het traject en de deelnemers aanvaardden dit. Een trajectgezel gaf aan dat haar deelnemers de vragenlijst meestal ook snel opnieuw vergeten. De trajectgezellen gaan doorgaans ook niet in op de potentiële meerwaarde van het invullen van de vragenlijst. Enkele trajectgezellen geven aan dat deelnemers er negatief tegenover staan omdat ze de relevantie ervan niet inzien en het invullen van de vragenlijst tijd wegneemt die gebruikt kon worden om tegemoet te komen aan behoeften die ze op dat moment hebben. Deze frustratie kadert binnen een breder kader waarin ook reeds andere administratie in orde moet worden gemaakt (bv. het ondertekenen van een GDPR-document). Sommige

deelnemers staan ook argwanend tegenover de vragenlijst en begrijpen niet goed waarom de gegevens verzameld worden. Zo goed als geen trajectgezellen gaf aan dat de deelnemer echt een positieve ervaring had met de startmeting. Deelnemers lijken dus in het beste geval apathisch tegenover de meting te staan, en in het slechtste geval negatief.

Ik denk omdat dat voor heel veel mensen zijn dat ook moeilijke vragen. Zij komen op die afspraak eigenlijk al met verwachtingen. Voor hen die intake is eigenlijk al een zeer frustrerende ervaring, omdat ze eigenlijk direct hulp willen. Die willen onmiddellijk iets dat antwoord kan bieden op de hulpvraag die ze hebben. Terwijl jij zegt neenee de intake, ik wil u leren kennen, ik moet eerst nog officieel toestemming van u krijgen dat jij dit wil doen. Je legt dat wel uit en je bent daar mee bezig, maar dat is op zich al een heel frustrerende ervaring voor hen. Er zijn mensen die daar ook echt niet het nut van inzien en dan is dit ook iets van laat het gewoon voorbij zijn, want dan kan hetgeen dat ik wil bereiken zo snel mogelijk aan bod komen. Dus zelf als ik bijvragen stel, merk ik dat daar vaak weinig antwoord op komt. Dat is ook misschien omdat sommige mensen het blijven echt niet goed begrijpen, dus dat ze dat niet bloot willen leggen. Ik denk dat sommige mensen zich ook wat schamen over bepaalde zaken.

Respondent 1

Er zijn weinig voorbeelden van deelnemers die weigeren om de vragenlijst in te vullen. Als de vragenlijst niet werd ingevuld was dat veel vaker na een inschatting van de trajectgezel eerder dan dat de deelnemer zelf weigerde om de vragenlijst in te vullen. Een trajectgezel gaf aan dat één deelnemer erg argwanend stond tegenover de overheid en weigerde om elk formulier in te vullen. Een andere trajectgezel vertelde over een situatie waarin ze de vragenlijst aan de deelnemer voorlegde, maar die te emotioneel was om de vragenlijst op dat moment in te vullen. Dit illustreert dat, als de vragenlijst op het verkeerde moment wordt voorgelegd, de kans reëel is dat de deelnemer weigert.

Een vrouw die was aan het huilen omwille van haar situatie, want na twee uur had ze mij alles verteld. Ik heb geprobeerd om de empowermentvragenlijst in te vullen, niet de eerste keer, maar de tweede keer, maar het was confronterend voor haar en ik zei tegen haar "oké, dat is oké, als jij dat nu niet wil invullen, maar ik wil gewoon uitleg geven aan je over wat de bedoeling ervan is. Het is niet verplicht, maar het is interessant om de evolutie van het project te zien, maar ook om de evolutie van jouw situatie zelf, later." En, na een tijd [...] heeft ze de empowermentmeting ingevuld, maar niet de eerste afspraak. Maar twee weken later denk ik.

Respondent 11

4. Conclusies

Variatie in het gebruik en de potentiële meerwaarde van de huidige vragenlijst

Er is enorm veel variatie binnen de oproep, zowel op het vlak van partnerschappen, trajectgezellen en deelnemers. Er is dus geen standaardmanier waarop de vragenlijst wordt afgenomen en gebruikt. Enerzijds merken we dat sommige trajectgezellen sterk inzetten op het gebruiken van het instrument als werkinstrument. Zij zouden ondersteund kunnen worden door het instrument verder te ontwikkelen door het uit te breiden en bijkomende ondersteuning te voorzien. Anderzijds is er een grote groep trajectgezellen die tracht de tijdsbesteding die gepaard gaat met het invullen van de vragenlijst te minimaliseren. Zij zouden een beknopt(er) instrument verkiezen.

Niet alle trajectgezellen zien meerwaarde in de vragenlijst

Algemeen kan gesteld worden dat het draagvlak voor het afnemen van de vragenlijst beperkt is. Trajectgezellen wijzen er regelmatig op dat er overlap is met de instrumenten die ze reeds gebruiken. Zij zien daarom weinig meerwaarde in het gebruiken van de vragenlijst, zowel voor zichzelf als voor de deelnemer. Ze ervaren de vragenlijst daardoor regelmatig als bijkomende administratieve last. De meting wordt door trajectgezellen, richting de deelnemers, dan ook voornamelijk gekaderd als een verplichting.

Voortgang op inter- en intrapersoonlijke component, effect op gemeenschapsgedrag minder uitgesproken

De resultaten liggen in lijn met de resultaten die werden gevonden in de empowermentmeting binnen Outreach & Activering. Een ingekort meetinstrument kan dus gelijkaardige resultaten opleveren, al zullen die minder betrouwbaar zijn. Vooral op de items in de inter- en intrapersoonlijke component wordt vooruitgang waargenomen. De vooruitgang op de derde component, gemeenschapsgedrag, is minder uitgesproken. Dit hoeft niet te verbazen, gezien de trajectgezellen aangeven dat de items waar ze het minste invloed op kunnen uitoefenen ook onder deze component vallen.

Begrip van het onderliggend kader van empowerment bij trajectgezellen

Trajectgezellen hebben een beperkt zicht op het onderliggende kader van empowerment. Als gevraagd wordt aan de trajectgezellen hoe zij empowerment definiëren, reiken ze vaak aspecten aan die onder de eerste twee componenten vallen. Daarmee lijken ze dus aan te sluiten bij de items waarop

vooruitgang gemeten wordt. Sommige items (voornamelijk uit de derde component) worden als minder relevant ervaren, omdat een lage score niet per se als problematisch wordt ervaren door de deelnemer. Zo kan het voor sommige deelnemers belangrijk zijn om aan hun netwerk te werken, terwijl dit voor anderen minder relevant is. Hierdoor missen sommige items aansluiting bij de persoonlijke noden van de deelnemer. In het algemeen is er dus minder aandacht voor participatie van de doelgroep dan voor de andere componenten.

Validiteit van vragenlijst o.a. afhankelijk van timing bevraging en zelfinzicht deelnemer

Trajectgezellen spreken zich kritisch uit over de validiteit van de vragenlijst. Ze geven aan dat deelnemers zichzelf vaak overschatten op bepaalde items tijdens de startfase van het traject. Enkele trajectgezellen geven aan dat ze via de vragenlijst vooral inzicht krijgen in het zelfbeeld van de deelnemer. Dit suggereert dat sommige items uit de vragenlijst de trajectgezellen eerder een beeld geven van het zelfinzicht van de deelnemer dan van de empowermentdimensie die dat item tracht te meten. Trajectgezellen wachten bovendien op een geschikt moment om de vragenlijst in te vullen. Het afnemen van de vragenlijst op een verkeerd moment, bv. wanneer de deelnemer net slecht nieuws heeft ontvangen, zou volgens trajectgezellen het opbouwen van een vertrouwensband met de deelnemer in de weg kunnen staan. Door te wachten op een goed moment om de vragenlijst af te nemen vermijden ze sterk negatieve scores en hebben ze een duidelijke invloed op de resultaten. Het is dus waarschijnlijk dat de gemeten startscores vertekend zijn in de positieve richting. De scores geven met andere woorden wellicht een positiever beeld dan te verantwoorden is op basis van de werkelijke situatie. Om te vermijden dat Europa WSE een verkeerd beeld krijgt van de werkelijkheid, willen trajectgezellen daarom graag wat extra duiding omtrent de scores meegeven.

Trajectgezellen vermijden het stellen van confronterende vragen aan het begin van het traject

De voornaamste obstakels om de vragenlijst in te vullen lijken niet van praktische aard (al zijn die er zeker ook), maar eerder gerelateerd aan de relatie tussen trajectgezel en deelnemer. Zo proberen trajectgezellen te vermijden dat ze confronterende of persoonlijke vragen stellen aan het begin van een traject. Dialoog hieromtrent wordt soms als ongemakkelijk ervaren en sommige dienstverleners vrezen dat dit een obstakel zou kunnen zijn om een vertrouwensband op te bouwen. Dit benadrukt het belang van een flexibele en contextgerichte afname.

Onduidelijkheid over het beoogd gebruik en doelstelling van de vragenlijst

De meeste trajectgezellen gebruiken de vragenlijst niet (bewust) als werkinstrument, al wordt wel vaak aangegeven dat men er zaken uit geleerd heeft over de deelnemer. Er is echter onduidelijkheid over de doelstelling van het instrument. Daarbij is het niet steeds duidelijk of het instrument dient te worden ingezet als meetinstrument, als werkinstrument of als beide. Het combineren van beide functies blijkt moeilijk in de praktijk. Zoals eerder beschreven zijn er enkele uitdagingen verbonden aan het gebruik van dit instrument als meetinstrument, met name door de context en de variatie in hoe het wordt afgenomen. Dit betekent niet dat het geen waardevolle inzichten kan opleveren, maar de variatie in hoe de vragenlijst wordt afgenomen leidt ertoe dat een wetenschappelijke standaard op het vlak van betrouwbaarheid en validiteit niet gegarandeerd kan worden. De handleiding legt echter wel de nadruk op dit aspect van het instrument. Bij het invullen is het "niet de bedoeling dat het perspectief van de dienstverlener weergegeven wordt in de vragen", maar kan de dienstverlener wel meer duiding geven als het antwoord, volgens zijn of haar inschatting niet strookt met de realiteit. Deze instructies zorgen ervoor dat het onduidelijk is in welke mate de trajectgezel in dialoog dient te gaan met de deelnemer over zijn antwoorden. De handleiding geeft ook aan dat de vragenlijst interessante informatie over de deelnemer oplevert, maar dit is enkel het geval indien er bijkomende dialoog plaatsvindt en het instrument dus als werkinstrument gebruikt werd. De cijfers die het instrument oplevert zijn op zich immers onvoldoende om veel uit te leren over de deelnemer.

5. Aanbevelingen

Schep klaarheid over de doelstelling van het instrument

Het is belangrijk dat Europa WSE duidelijk bepaalt wat het doel is van het instrument. Moet het primair worden beschouwd als een wetenschappelijk meetinstrument, waarbij afname zo gestandaardiseerd mogelijk dient te gebeuren, of kan het ook benaderd worden als een werkinstrument, waarbij flexibeler kan worden omgegaan met de manier van afname en er meer nadruk ligt op het gebruiken van de resultaten? Aangezien het moeilijk haalbaar lijkt om empowerment exact in kaart te brengen, wat eerder te wijten is aan de context waarin het instrument wordt gebruikt dan aan het instrument zelf, wordt aanbevolen om het instrument op te vatten als een werkinstrument dat ook bruikbare cijfers oplevert. Door het als een werkinstrument te benaderen, kan er flexibeler worden omgegaan met het bijsturen van antwoorden en het gebruik van het instrument binnen de begeleidingstrajecten. In dat opzicht zou kunnen gesproken worden over een werkbaar meetinstrument.

Licht toe hoe het instrument gebruikt kan worden en wat de meerwaarde is

Het is aangeraden om meer ondersteuning te voorzien aan trajectgezellen door informatie te verschaffen over hoe het instrument in de praktijk gebruikt kan worden en welke voordelen het biedt, zowel voor de deelnemer als voor de trajectgezel. In de startfase kan het instrument een waardevol hulpmiddel zijn om de deelnemer beter te leren kennen en samen met hen te bepalen waaraan zij willen werken. Tijdens het traject kan het instrument worden ingezet om de vooruitgang die de deelnemer maakt op te volgen. Het is daarbij cruciaal om deze vooruitgang visueel voor te stellen, zodat het ook toegankelijk is voor de deelnemer. Het zichtbaar maken van deze vooruitgang kan ook motiverend werken, zowel voor trajectgezel als de dienstverlener. Momenteel wordt het afnemen van de vragenlijst vaak als een verplichting ervaren, wat het engagement van zowel trajectgezellen als deelnemers niet ten goede komt. Een meer motiverende en gebruiksvriendelijke benadering kan bijdragen aan een bredere acceptatie en effectiever gebruik van het instrument.

Behoud de flexibiliteit die trajectgezellen hebben bij het invullen

Een zekere mate van flexibiliteit is noodzakelijk voor trajectgezellen bij het gebruik van het instrument. Dit kan betrekking hebben op het moment van afname en de manier waarop de vragen worden gesteld, bijvoorbeeld of er een dialoog met de deelnemer wordt gevoerd. Bovendien moet er rekening mee

worden gehouden dat het niet altijd mogelijk is om het instrument af te nemen, bijvoorbeeld door een plotselinge uitstroom van de deelnemer. Minstens even belangrijk als het verschaffen van inzicht op welke vlakken er flexibiliteit is, is het aangeven op welke vlakken er geen flexibiliteit is.

Voorzie de mogelijkheid om extra informatie te noteren en door te geven

Het instrument zou de mogelijkheid moeten bieden om aanvullende informatie te noteren en eventueel door te geven. Trajectgezellen zouden bijvoorbeeld ook zelf bijkomende context kunnen meegeven. Dit kan inzicht geven in de mate van overschatting of onderschatting door deelnemers (volgens trajectgezellen) en laat trajectgezellen toe om de gegeven antwoorden enigszins te kaderen. Het kan ook een aanleiding zijn voor een dialoog tussen deelnemer en trajectgezel. Het registreren van bijkomende informatie kan de trajectgezellen ook het gevoel geven dat ze een correcter beeld van de werkelijke situatie van de deelnemer doorgeven.

Herwerk de handleiding en breng deze opnieuw onder de aandacht

Trajectgezellen hebben vaak vragen over hoe ze het instrument kunnen gebruiken. Er moet meer informatie worden voorzien over hoe de vragenlijst kan worden aangebracht en afgenomen. De handleiding van het instrument zou hiervoor gebruikt kunnen worden, maar dient wel herwerkt te worden. De handleiding zou suggesties kunnen bevatten voor aanvullende vragen die trajectgezellen kunnen helpen om een diepgaandere dialoog met deelnemers te voeren. Ze kan bovendien worden ingezet om ook over andere aspecten te communiceren, zoals de meerwaarde van het instrument voor zowel de deelnemer als de trajectgezel, de aanleiding voor het instrument, het achterliggend theoretisch kader en wat er met de resultaten gebeurt. In de handleiding kan ook dieper worden ingegaan op over welke zaken de trajectgezel zelf mag beslissen en welke verplicht zijn vanuit Europa WSE. Er kan ook geanticipeerd worden op veelgestelde vragen van trajectgezellen, zodat deze direct in de handleiding worden beantwoord.

Daarnaast dient ook regelmatig te worden ingezet op het onder de aandacht brengen van deze handleiding. Heel wat trajectgezellen waren niet vertrouwd met de handleiding. De handleiding dient een overzichtelijk en toegankelijk document te zijn, dat gemakkelijk te raadplegen is. Een mogelijke optie is om twee versies te voorzien: een uitgebreide handleiding en een verkorte 'light' versie die trajectgezellen snel kunnen raadplegen.

Probeer het conceptueel kader dat achter het meetinstrument zit te verhelderen

Uit de evaluatie blijkt dat trajectgezellen doorgaans geen duidelijk beeld hebben van het kader dat achter het meetinstrument zit. Dit zou enigszins kunnen verholpen worden door hier vaker en duidelijker over te communiceren, maar er zou ook kunnen worden nagedacht over manieren om het conceptueel kader waarop het instrument gebaseerd is helderder voor te stellen. Een mogelijke suggestie is om af te stappen van de bredere componenten die door Zimmerman (1995) onderscheiden worden en deze te vervangen door de drie, concretere, hefbomen die aangehaald worden in de definitie van empowerment⁸. In plaats van te spreken over een intrapersonlijke component, een interpersoonlijke component en gemeenschapsgedrag kan dan de nadruk gelegd worden op het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie. De achterliggende items zouden dan ook concreter gelinkt kunnen worden aan deze specifiekere concepten, wat zal resulteren in meer inhoudelijke consistentie van de items uit de meetschaal. Om kritisch bewustzijn en controle te operationaliseren zou men zich respectievelijk kunnen baseren op items die gebruikt werden tijdens het experiment *Outreach & Activering (Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten Empowermentmeting, 2023)* en Bloem & Stalpers (2016). Bij het herwerken van het meetinstrument kan rekening gehouden worden met de richtlijnen en kwaliteitsstandaarden die in eerder onderzoek onderscheiden werden (Steenessens & Van Regenmortel, 2014; Noordink et al., 2019, 2023; Van Regenmortel, 2016).

Benadruk het belang van participatie en vul dit in op een manier die relevant is voor deelnemers

Uit de evaluatie bleek dat trajectgezellen in hun omschrijving van empowerment vaak de focus leggen op de eerste twee componenten van empowerment. De derde component, gemeenschapsgedrag, werd minder vaak aangehaald en de vooruitgang die hierop werd behaald was ook minder uitgesproken. De items die deze component meten, werden door sommige trajectgezellen ook als minder relevant beschouwd. Een centrale vraag is dus hoe men hiermee binnen de oproep aan de slag dient te gaan. Als men empowerment als centraal concept naar voren wil schuiven, zou er duidelijker over het belang van gemeenschapsparticipatie moeten worden gecommuniceerd. Dit vormt immers een essentieel onderdeel van empowerment (Van Regenmortel, 2009). Participatie kan in het empowermentparadigma zowel gezien worden als een handelingsprincipe (het betrekken van de hulpvrager in zijn eigen traject) (Van Regenmortel, 2009) als een uitkomst (het “meedoen” in de samenleving). Het is dus belangrijk om

⁸ “een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie” (Van Regenmortel, 2009, p. 24).

participatie niet enkel te zien als een uitkomst van het traject, maar ook als een manier om empowerment na te streven. Participatie is dus zowel een oorzaak als gevolg van empowerment. Indien participatie als uitkomst beschouwd wordt, zou het een optie kunnen zijn om de eerste twee componenten te beschouwen als zaken die bijdragen tot de derde component, gedragsgedrag (zie Van Regenmortel, 2011). Een mogelijke suggestie is dan om bij het meten de focus te leggen op de eerste twee componenten van empowerment en de derde component, gedragsgedrag, op een andere manier te meten. Het model van Bloem & Stalpers (2016) zou hiervoor inspiratie kunnen bieden, mits aangepast aan de context van de oproep Lokale partnerschappen. In dit model, dat zich richt op gezondheidsbeleving worden twee belangrijke dimensies onderscheiden: controle en acceptatie. Acceptatie is in de context van deze oproep mogelijk minder relevant, maar zou vervangen kunnen worden door kritisch bewustzijn. De afhankelijke in dit model, gezondheidsbeleving, zou in deze context dan vervangen kunnen worden door participatie. Om participatie in kaart te brengen zou men zich ofwel kunnen baseren op vragen uit een meetinstrument, ofwel, en dit is wellicht interessanter indien men dit ook als werkinstrument wil gebruiken, zou men gebruik kunnen maken van zogenaamde *self-anchored scales*. Bij deze methodiek maakt de trajectgezel samen met de deelnemer een schaal op en gebruikt deze om de participatie, volgens de eigen mogelijkheden, te definiëren en te scoren. Deze aanpak zou de deelnemer, in lijn met het empowermentparadigma, toelaten om zelf aan het stuur van zijn of haar eigen traject te zitten doordat hij zelf de doelen kan bepalen waar naar toe wordt gewerkt.

Zorg voor enkele praktische verbeteringen aan het instrument die het afnemen gemakkelijker maken

Om de gebruiksvriendelijkheid te verhogen, kunnen enkele praktische verbeteringen worden doorgevoerd. Zo kunnen smileys worden toegevoegd aan de antwoordcategorieën om het invullen voor anderstaligen intuïtiever te maken. Daarnaast zou een 'andere' optie bij de uitstroomredenen voorzien kunnen worden om meer mogelijkheden (bv. vrijwilligerswerk) toe te laten. Tot slot zou een papieren versie op A4-formaat voorzien kunnen worden, zodat het instrument gemakkelijker hanteerbaar is.

Betrek de trajectgezellen meer bij dit verhaal

Tot slot is het van groot belang om de partnerschappen, coördinatoren en trajectgezellen sterker te betrekken bij het implementeren van dit instrument en de resultaten ervan. Ook bij eventuele herwerkingen worden zij best betrokken. De verzamelde gegevens worden momenteel niet systematisch opgevolgd door partnerschappen, waardoor eventuele inzichten over de eigen dienstverlening verloren gaan. Het delen van de resultaten met partnerschappen kan hen bewust maken van de meerwaarde van het instrument en hen stimuleren om hier actief mee aan de slag te gaan. Daarnaast is het cruciaal dat trajectgezellen en andere betrokkenen weten bij wie ze terecht kunnen voor verduidelijking van vragen over de empowermentmeting. Dit kan proactief ondersteund worden, bijvoorbeeld via collectieve leersessies, al dan niet gefaciliteerd door Europa WSE.

Ook tijdens interactie met en communicatie naar partnerschappen dient het belang van empowerment voor Europa WSE voldoende onderstreept te worden. Uit de analyses bleek dat de meting momenteel niet consequent door alle trajectgezellen in alle partnerschappen ingevuld wordt, hoewel duidelijk werd meegegeven dat dit verwacht werd. Europa WSE zou hen enerzijds kunnen overtuigen om de vragenlijst in te vullen door sterker in te zetten op het formuleren en uitdragen van haar visie rond empowerment. Ze zou dit kunnen doen door er vaker over te communiceren en duidelijkere richtlijnen mee te geven (bv. over hoe een empowerend traject er kan uitzien). Anderzijds kan ze ook het verplichte karakter ervan benadrukken door partnerschappen vaker aan te spreken op ontbrekende registraties.

6. Literatuurlijst

Albertijn, M. (2023). *Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten arbeidsmarktsituatie*. Departement Werk en Sociale Economie. Raad te plegen via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/impactevaluatie-esf-oproep-outreach-activering-resultaten-arbeidsmarktsituatie>

Bloem, S., & Stalpers, J. (2016). Gezondheidsbeleving en zorg op maat. *Gerōn*, 18, 21-24.

Chen, H. T. (2015). *Practical program evaluation: Theory-driven evaluation and the integrated evaluation perspective*. Sage Publications.

Depauw J. & Wuyts E. (2018). Buddy-empowerment gemeten. Constructie en validering van een meetschaal voor buddy-empowerment (MBE) ontwikkeld in opdracht van VZW ArmenTeKort.

Impactevaluatie ESF-oproep Outreach & Activering. Resultaten Empowermentmeting. (2023). Departement Werk en Sociale Economie. Raad te plegen via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/impactevaluatie-esf-oproep-outreach-activering-resultaten-empowermentmeting>

Noordink, T., Verharen, L., Schalk, R., & Van Regenmortel, T. (2019). De totstandkoming van meetinstrumenten van empowerment onder de loep: Instrumentontwikkeling volgens de kwaliteitsstandaarden, een kritische beschouwing. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 28(4), 24-47.

Noordink, T., Verharen, L., Schalk, R., & Van Regenmortel, T. (2023). The complexity of constructing empowerment measuring instruments: a delphi study. *European Journal of Social Work*, 26(6), 1123-1136.

Steenssens, K., & Van Regenmortel, T. (2007). Empowerment barometer. Procesevaluatie van empowerment in buurtgebonden activeringsprojecten.

Steenssens, K., & Van Regenmortel, T. (2014), Empowerment-meetinstrumenten. Kritische reflectie op basis van theoretische grondslagen, VLAS-Studies 17. Antwerpen: Vlaams Armoedesteunpunt.

Van Dooren, G. (2014). *Missing Link. Een integrale begeleiding voor moeilijk bereikbare jongeren*. Leuven: Acco.

Van Regenmortel, T. (2009). Empowerment als uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 18(4), 22-42.

Van Regenmortel, T. (2011). *Lexicon van empowerment*. Utrecht: Marie Kamphuis Stichting.

Van Regenmortel, T., Steenssens, K., Driessens, K., Depauw, J. (2016). Beleids- en onderzoeksaanbevelingen Empowerment en participatie. Antwerpen: Vlaams Armoedesteunpunt.

Zimmerman, M. A. (1995). Psychological empowerment: Issues and illustrations. *American Journal of Community Psychology*, 23(5), 581-600.

Bijlagen

A. Vragenlijst Empowerment

Noot: Deze tabel is gebaseerd op de vragenlijst uit online tool Typeform.

	Vraag Typeform	Antwoordmogelijkheid	Bijschrift
1	Welkom bij de empowerment meting voor cliënten van lokale partnerschappen. Kan je bevestigen dat je een begeleider bent die samen met je cliënt deze vragenlijst beantwoordt én dat de laatste meting langer dan 3 maanden geleden gebeurde tenzij het om een eindmeting gaat.	Meerkeuzevraag - Ja - Nee Indien 'Nee' wordt de survey beëindigd met bericht 'De meting is uitgesteld tot op een moment dat begeleider en cliënt deze samen kunnen uitvoeren en de laatste meting minimaal 3 maanden geleden was. Tot binnenkort!	Het is prima als je een dienstverlener bent die de empowerment vragen op papier met de cliënt zelf heeft ingevuld en dit nu hier ingeeft.
2	Wat is je email? Dan krijg je hier je ingevulde formulier naar opgestuurd.	Open vraag met tekstvak	
3	Duid het projectnummer / naam aan waarin de cliënt begeleiding krijgt.	Drop-down menu	Kijk goed na dat dit correct is, anders wordt uw cliënt toegevoegd aan een ander

			project. Dit kan later niet meer gecorrigeerd worden.
4	Vul het meetnummer van de cliënt in. Het meetnummer is een uniek nummer dat je aan de cliënt toekent voor deze en volgende metingen.	Open vraag met tekstvak	Het meetnummer link je intern in het project aan een unieke identificatie (rijksregisternummer, VDAB, klantnummer of andere unieke identificatie). Omwille van GDPR mag je hier geen gegevens invullen waarmee we personen kunnen identificeren.
5	Geef aan in welke mate je het eens bent de volgende stellingen. (Empowermentvraag 1 t.e.m. 3)	Meerkeuzevraag - Helemaal oneens - Oneens - Eerder oneens - Eerder eens - Eens - Helemaal eens - Geen antwoord	Begeleiders kunnen ondersteuning geven indien nodig, maar deze vraag is gericht aan de cliënt, niet aan de begeleider.
6	Geef aan in welke mate je het eens bent de volgende stellingen.	Zelfde als 5.	Zelfde als 5.

	(Empowermentvraag 4 t.e.m. 6)		
7	Geef aan in welke mate je het eens bent de volgende stellingen. (Empowermentvraag 7 t.e.m. 9)	Zelfde als 5.	Zelfde als 5.
8	Had de cliënt ondersteuning nodig bij het beantwoorden van de negen empowerment meetschalen (bv. gebruik smileys, extra uitleg gekregen bij items, ...)?	Meerkeuzevraag - Ja - Nee	
9	In welke taal heb je de vragenlijst met de cliënt afgenomen?	Meerkeuzevraag - Nederlands - Engels - Frans - Arabisch - Spaans - Andere	
10	Indien je op de vorige vraag "andere" antwoordde, noteer hier die taal.	Open vraag met tekstvak	
11	Welke type meting is dit?	Meerkeuzevraag - Eerste meting – start in het project - Tussenliggende meting	

		- Eindmeting – traject wordt afgesloten	
12	Bij een eerste meting, gaat het om een volledig nieuwe cliënt of is dit een cliënt overgedragen vanuit een ander traject dat nog niet afgelopen was?	Meerkeuzevraag - Nieuwe cliënt - Overgedragen cliënt	
13	Via welke organisatie gebeurde de aanmelding?	Meerkeuzevraag - VDAB - OCMW - Een andere organisatie	
14	Indien het om een eindmeting gaat, wat was de situatie van de cliënt?	Meerkeuzevraag - Uitstroom naar werk in de reguliere economie - Uitstroom naar opleiding - Indicering met zich op werk in de sociale economie - Overdracht naar VDAB traject - Overdracht naar een andere dienstverlening dan VDAB - Geen van bovenstaande maar het traject eindigde omdat de cliënt op eigen kracht verder kan. - Het traject werd vroegtijdig stopgezet door klant of dienstverlening	
15	Op welke datum nam je de vragenlijst bij de cliënt af?	Datum	

16	EUWSE dankt u hartelijk voor uw medewerking!
----	--

B. Interviewleideraad

Topic	Vragen
Inleiding	• Kan je kort iets zeggen over jezelf en de organisatie waarvoor je werkt? • Je organisatie maakt onderdeel uit van een lokaal partnerschap. Kan je iets meer vertellen over het partnerschap waartoe jouw organisatie behoort? ◦ Wat is de rol van jouw organisatie in dit partnerschap? • Welke mensen ondersteunen jullie met jullie werking? ◦ Hoe ziet jullie doelgroep eruit? ◦ Met welke uitdagingen worden ze geconfronteerd? • Hoeveel ervaring heb je met het werken met die doelgroep(en)? ◦ Werk je op een andere manier sinds je organisatie deel uitmaakt van een partnerschap? ◦ Op welke manier ging je vroeger om met meten? Gebruikte je andere tools of waren er bepaalde concepten waarrond je werkte? • Hoe vaak heb je de empowermentvragenlijst reeds afgenomen? Wat voor soort metingen zijn dit (start – tussentijds – eind)?
Context en moment van afname	• Hoe gaat het afnemen van de vragenlijst bij jou precies in zijn werk? ◦ Kan je iets meer vertellen over de context waarin de vragenlijst wordt afgenomen? ◦ <i>Wanneer tijdens de dienstverlening wordt de vragenlijst afgenomen?</i> ◦ <i>Waar wordt deze afgenomen (in een lokaal van de organisatie zelf, bij de mensen thuis, elders,...)?</i> ◦ <i>Zijn er andere personen aanwezig? Zo ja, wie?</i> ◦ <i>Hoe goed ken je de client al op dat moment?</i> ◦ <i>Hoe zit de client er op dat moment bij?</i> ◦ Op welke manier breng je die vraag aan bij de client? ◦ Op welke manier werd de vragenlijst ingevuld? <i>(alleen/samen)</i> ◦ Is deze aanpak al is geëvolueerd tijdens de looptijd van het project? Op welke manier en waarom? • Op welk moment in het traject gebeurt de eerste afname? <i>(vroeg in het traject, na enkele weken,...)</i> ◦ Waarom op dat moment? • Heb je de meting ook tussentijds afgenomen? Waarom (niet)? ◦ Ben je dit van plan? ◦ Hoe vaak wil je de vragenlijst afnemen doorheen het traject? ◦ Wat bepaalt hoe vaak je de vragenlijst afneemt? • Op welke moment wil je de eindmeting uitvoeren?

Afnemen vragenlijst	<i>Hier is het aangeraden om de items te tonen om de respondent te helpen</i> • Neemt het afnemen veel tijd in beslag? • Hoe ging het antwoorden op de vragen door de respondenten? ◦ Was het haalbaar om alle vragen in te vullen? <i>Waarom (niet)? Welke niet?</i> ◦ Waren er vragen die cliënten niet begrepen? Welke? Wat maakt volgens jou dat het moeilijk was om de vraag te begrijpen? ◦ Was het invullen voor iedereen haalbaar? Voor wie wel/niet? Waarom? • Hoe gingen jullie om met eventuele moeilijkheden bij het invullen? ◦ Heb je deelnemers ondersteund bij het invullen van de vragenlijst? Hoe zag die ondersteuning eruit? ◦ Heb je gebruik gemaakt van vertaalde vragenlijsten? Welke talen? • Weigerden deelnemers soms om de vragenlijst in te vullen of de vragen te beantwoorden? Waarom? Wat is volgens jou de reden hiervoor? ◦ Waren er specifieke vragen die hierbij mogelijk een drempel vormden? • Hoe verliep het online registreren van de antwoorden?
Sociaal wenselijke antwoorden	• Heb je het gevoel dat deelnemers oprecht zijn bij het invullen van de antwoorden? ◦ Indien niet, waaraan ligt dit volgens jou? ◦ Lag het gegeven antwoord doorgaans in lijn met het antwoord dat je verwacht had? ◦ Waren er specifieke vragen waarbij je het gevoel had dat het antwoord niet overeenkwam met jouw aanvoelen? • Ging je in dialoog over de antwoorden met de client? ◦ Gaf het invullen aanleiding tot een gesprek dat voorbij de vragen ging die gesteld werden? ◦ Praatte je met de client over de antwoorden die hij of zij gaf? ◦ Ging je soms in tegen de antwoorden? ◦ Welk aandeel had je bij het bepalen van de scores op de verschillende vragen?
Gebruik van vragenlijst	• Heb je dingen bijgeleerd over de client door het invullen van de vragenlijst? Kan je hiervan een voorbeeld geven? • Heeft het instrument de begeleiding gestuurd? Op welke manier? • Heb je de vragenlijst gebruikt als werkinstrument? Waarom (niet)? ◦ Wat zou maken dat je het wel zou gebruiken als werkinstrument in de toekomst? ◦ Op welke manier gebruikte je de vragenlijst als werkinstrument?

Relevantie vragenlijst	• Vind je de zaken die bevraagd worden relevant voor wat jullie doen? ◦ Zijn er vragen die je meer of minder relevant dan de andere vindt? Welke? • Wat vind je van de manier waarop dit wordt bevraagd? • Zetten jullie in op de zaken die in de vragenlijst naar voren komen? • Zijn er uitdagingen en noden die klanten ervaren die niet aan bod komen in de vragenlijst?
Ervaringen cliënten	• Hoe hebben de cliënten de vragenlijst volgens jou ervaren? ◦ Hebben ze er iets positief aan gehad? ◦ Hebben ze iets negatief ervaren? • Is de meting relevant voor de doelgroep?
Verwachtingen van dienstverleners	• Heb je zicht op wat Europa WSE met de resultaten van de bevestigingen doet? • Wat is volgens jou de reden dat dit bevraagd wordt vanuit Europa WSE? • Op welke manier verwacht je dat Europa WSE je hierbij betreft? ◦ Hoe wens je hierbij betrokken te worden?
Weerstand	• Vind je het gebruik van een dergelijke vragenlijst een goed idee? ◦ Waarom (niet)?
Verbeteringen	• Welke mogelijkheden tot verbetering zie je? • Welke ondersteuning hebben jullie nog nodig?
Open sectie	• Heb je nog vragen of opmerkingen?

C. Codeboom

Code	Omschrijving
Achtergrond	
Doelgroep	Wat kenmerkt deze personen? Omschrijving van de doelgroep(en). Wel: socio-demografische kenmerken (gender, leeftijd, opleidingsniveau, migratieachtergrond, type huishouden, financiële status), persoonlijke factoren (attitudes, percepties, waarden en normen). Ook noden, doelstellingen/wensen en ervaringen vallen hieronder.
Obstakels doelgroep	Welke (intersectie van) drempels ervaren de deelnemers?
Financiële problemen	
gebrek aan werkervaring	
juridische problemen	
partnergeweld	
Thuisloosheid	
Ziekte en invaliditeit	
Zorg voor kinderen	
partnergeweld	
Thuisloosheid	
Ziekte en invaliditeit	
Lage digitale vaardigheden	
Detentieheden of verleden	
Middelenmisbruik of verslavingsproblematiek	

Psychische kwetsbaarheid	
Niet-Nederlandstalig	
Lage geletterheid of ongeletterdheid	
Migratieachtergrond	
Laag cognitief vermogen	
Ervaring trajectgezel met doelgroep	Heeft de trajectgezel al ervaring met de doelgroep (vóór dit partnerschap)?
Rol, manier van werken en eerdere ervaring trajectgezel	Omschrijving van de taken, rol en manier van werken van de trajectgezel in de organisatie en het partnerschap. Daarnaast ook eerdere ervaring in het werken met de doelgroep en meetinstrumenten.
(Rol) organisatie in partnerschap	Omschrijving van de organisatie van de trajectgezel en de rol van die organisatie in het lokale partnerschap.
Samenstelling partnerschap	Uit welke partners bestaat het partnerschap?
Werking van partnerschap	Omschrijving van de werking van het partnerschap: governance, focus van dienstverlening, welke verschillende rollen en organisaties er zijn, ...
eigen meetinstrumenten/methodiek	Welke methodieken of meetinstrumenten hanteert het partnerschap en/of de trajectgezel in de huidige oproep?
Eerste afname	
Benodigde tijd en moeite	Welke tijd en moeite neemt het afnemen van de eerste meting in beslag in het begeleidingstraject (vragenlijst invullen, administratie, tijd vinden in het traject)? Zowel voor trajectgezel als deelnemer.
Context afname	Alles rond omgeving (plaats, tijd, personen, wijze van afname (computer of papier) ...) tijdens afname

Houding en ervaring van deelnemer t.a.v. de vragenlijst	Wat voor houding en ervaring heeft de deelnemer tijdens de eerste afname ten aanzien van het meetinstrument? In welke state of mind bevindt de client zich op het moment van invullen?
Inpassen binnen werking	Hoe zit de eerste afname het meetinstrument ingebed in het begeleidingstraject (bv. op welk moment in het traject)? Hoe verhoudt het zich tot andere meetinstrumenten of methodieken die de trajectgezel hanteert?
Inschatting van antwoorden door trajectgezel	Omschrijving van in hoeverre en op welke manier de antwoorden van de deelnemers overeenstemmen met inschatting van antwoorden door trajectgezel. In hoeverre is er sprake van onder- of overschatting? In hoeverre is er sprake van sociaal-wenselijk gedrag bij invullen vragenlijst door deelnemer?
Invloed van trajectgezel op antwoorden	Welke invloed heeft de trajectgezel in het invullen van de vragenlijst? Wordt er vermelding gemaakt van zelfstandig/samen invullen of de trajectgezel die de vragenlijst volledig invult?
Manier van aanbrengen	Op welke manier introduceert de trajectgezel de vragenlijst bij de deelnemer? Hoe wordt de vragenlijst gekaderd?
Manier van afname	Op welke manier gaat de trajectgezel te werk bij het afnemen van de vragenlijst?
Ondersteuning tijdens invullen vragenlijst	Welke vormen van ondersteuning biedt de trajectgezel bij het invullen van de vragenlijst? Op welke manier vindt deze plaats en wat zijn hiervoor bepalende factoren (bv. Vertaling bij anderstaligen; verduidelijken van vragen door bijvragen; niet nodig bij intellectueel sterke deelnemers)

Dialogoog tijdens afname vragenlijst in functie van invullen	Gaat de trajectgezel in dialoog met de deelnemer opdat er “beter passende” (naar inschatting trajectgezel) antwoorden worden gekozen? Bv. Kritisch in vraag stellen van scores, verwijzen naar eerdere gesprekken, ... om over- en onderschatting zoveel mogelijk te vermijden.
Relatie tot deelnemer	Welke verwijzingen naar een relationele verhouding met de deelnemer maakt de trajectgezel (bv. Vertrouwensband)?
afname algemeen	
Frequentie en aantal afnames	Hoe vaak wil/organiseert de trajectgezel het afnemen van de vragenlijst? Op welke momenten in het begeleidingstraject is dit en wat bepaalt dit? Hoe vaak heeft de trajectgezel de meting reeds afgenomen? Over welk type metingen gaat het (start-, tussentijdse- of eindmetingen).
Haalbaarheid afname	Hoe haalbaar schat de trajectgezel de afname(s) van de vragenlijst in? Welke factoren spelen hierbij een rol?
Moeilijkheden bij invullen	Welke moeilijkheden worden ervaren, zowel voor de trajectgezel(len) als de deelnemer?
praktische problemen	Welke praktische problemen brengen de haalbaarheid van de afname(s) in het gedrang? Bv. Contact met deelnemer, tijdsgebrek, inpassen in begeleidingstraject
weigeren of niet invullen vragenlijst	Alles omtrent weigering of niet invullen van de vragenlijst door de deelnemer, alsook de keuze van de trajectgezel om de vragenlijst niet te presenteren aan de deelnemer.
Evolutie in aanpak vragenlijst	Welke wijzigingen traden op in de aanpak/manier van afname, vorm, manier van aanbrengen, ... van de vragenlijst tijdens de looptijd van het partnerschap?

Online registratie	Omschrijving van alles inzake de onlineregistratie .
Administratie van vragenlijst	Administratie voor intern gebruik. Op welke manier ze de resultaten van de meting bijhouden.
tussentijdse en eindmetingen	
context en manier van afname	
reden uitstroom	Welke redenen worden aangegeven voor de uitstroom van de deelnemer(s)?
redenen voor niet afname	Welke redenen worden aangegeven voor het niet-afnemen van de vragenlijst van de eindmeting?
Moeilijkheden bij het afnemen van tussentijdse metingen en eindmeting	Welke moeilijkheden worden ervaren, zowel voor de trajectgezel(len) als de deelnemer, specifiek bij tussentijdse metingen en de eindmeting?
Vragenlijst	
Inhoud vragenlijst	Omschrijving van alles inzake de algemene inhoud van de vragenlijst
Houding tov vragenlijst	Houding van trajectgezel tov vragenlijst. Zowel als manier om doelgroep te bevragen als dit concreet instrument
Relevantie vragenlijst	Hoe wordt de relevantie van de empowermentmeting/vragenlijst omschreven?
Voor deelnemer	
Voor EU WSE	
Voor trajectgezel	
Dialogo na afname met het oog op bijleren over deelnemer	Gebruikt de trajectgezel de antwoorden op de vragenlijst als aanknopingspunt om een beter inzicht te krijgen in de situatie van de deelnemer?
gebruik als meetinstrument	Gebruikt de trajectgezel de vragenlijst om voortgang te monitoren?

gebruik van vragenlijst als werkinstrument	Wordt de vragenlijst (zowel het invullen als de antwoorden die hieruit voortkomen) als werkinstrument gebruikt door de trajectgezel en zo ja, op welke manier(en)? Ervaren de trajectgezellen dit zelf als werkinstrument?
acties genomen obv vragenlijst	Welke acties onderneemt de trajectgezel op basis van de antwoorden in functie van het begeleidingstraject?
Relevantie van empowerment als concept	Hoe relevant vindt de trajectgezel empowerment als een concept?
Begrip concept empowerment trajectgezel	Wat begrijpt de trajectgezel als "empowerment"?
Vraagspecifieke opmerkingen	Alles wat opgemerkt/besproken wordt inzake een specifiek item/vraag van de vragenlijst.
Vraag vrijwillige deelname aan activiteiten	
Vraag burens	
Vraag ik durf om hulp vragen	
Vraag ik kijk positief naar de toekomst	
Vraag ik weet waar ik goed in ben	
Vraag mensen die ik als vriend beschouw	
Vraag zelf problemen oplossen	
Vraag weet waar ik met vragen terecht kan	
Vraag ik kom op voor mezelf als ik belangrijk vind	
RoI EU WSE	
Aanbevelingen en gewenste ondersteuning	Welke aanbevelingen geeft de trajectgezel over de empowermentmeting? Welke ondersteuning wil/verwacht de trajectgezel bij het invullen van de vragenlijst van EU-WSE?

Rationale empowermentmeting	Alles wat opgemerkt/besproken wordt inzake de redenen waarom EU-WSE koos voor de implementatie van de empowermentmeting in de oproep
Gebruik van resultaten door EU WSE	Alles wat opgemerkt/besproken wordt over wat EU-WSE met de resultaten van de empowermentmeting doet/wil doen
verantwoording afleggen ten aanzien van EU WSE	Verantwoording als onderdeel van het accountable houden van de dienstverleners
Betrekken van trajectgezel	Hoe op de hoogte houden van empowermentmeting
Evaluatieonderzoek	Alles wat opgemerkt/besproken wordt over het evaluatieonderzoek van de empowermentmeting en/of de oproep.
Huidige ondersteuning vanuit EU WSE van trajectgezel	Gaat over hoe zo op dit moment ondersteund worden of hoe ze dit ervaren. Het kennen van de handleiding is iets dat hier bv. onder zou kunnen vallen.
Overleg met en inschatting van collega's	
	Alles wat opgemerkt/besproken wordt over hoe de collega's/coördinator(en) van de trajectgezel denken/handelen/ervaren in verband met de empowermentmeting.

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid

Departement Werk Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie

Koning Albert II-laan 15 bus 380

1210 Brussel

02 553 42 56

benjamin.schalembier@vlaanderen.be

www.vlaanderen.be/departement-wse

Verantwoordelijke uitgever

Johan Hanssens

Secretaris-generaal

Uitgave

juli 2025

depotnummer D/2025/3241/274